

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 46206-03-21 מ. ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'

לפני כב' השופטת איריס אילוטוביץ' סגל

תובעים
 1. מ.מ.
 2. ח.מ.
 3. ג.פ.
 4. א.מ.
 על ידי בא כוחם עורך הדין ינון אוחיון ואח'

נגד

נתבעים
 1. ט.ב.
 2. ג.ב.
 3. ע.ב.
 על ידי בא כוחם עורך הדין אביב הראל
 4. י.מ.

בעניין עזבון המנוחה : א.מ.ז"ל

חקיקה שאוזכרה:

חוק החוזים (חלק כללי), תשל"ג-1973: סע' 14

חוק בתי המשפט [נוסח משולב], תשמ"ד-1984: סע' 79א

תקנות סדר הדין האזרחי, תשע"ט-2018: סע' 155

מיני-רציו:

* דחיית תובענה לביטול פס"ד שניתן בהסכמה בטענה כי הסכמת התובעים ניתנה תחת לחץ מצד ביהמ"ש; התובעים א' עמדו בנטל להוכיח כי הופעל עליהם לחץ מצד ביהמ"ש. ביהמ"ש עשה עבודתו נאמנה, ושיקף לצדדים את מצב הדברים לאשורו נכון לאותו מועד, תוך שווידא כי הצדדים מתייעצים עם באי כוחם, וכי החלטתם מתקבלת לאחר שקלא וטריא. רצון התובעים לחזור בהם מהסכמתם וטענותיהם בתובענה כאן, מהווים ניסיון לעקוף את דיני הטעות ובכלל זה את טענת טעות בכדאיות העסקה.

* בתי-משפט – פסק-דין – בהסכמה

* בתי-משפט – פסק-דין – ביטול

תובענה לביטול פסק דין שניתן באולם ביהמ"ש, בנוכחות ובהסכמת הצדדים, וזאת לנוכח הטענה כי הסכמת התובעים למתן פסק הדין – שלפיו תתקבל התנגדות הנתבעים לקיום הצוואה המאוחרת וצוואתה המוקדמת של המנוחה היא שתקוים – ניתנה תחת לחץ מצד ביהמ"ש.

ביהמ"ש לענייני משפחה דחה את התובענה מהטעמים הבאים:

כאשר ביהמ"ש נותן תוקף של פסק דין להסכמות אליהם הגיעו הצדדים יוצר הוא יצור כלאיים בעל שני פנים. האחד, הפן ההסכמי, שהוא תוכן ההסכמות אליהן הגיעו הצדדים. השני, הפן השיפוטי, שהוא מתן תוקף של פסק דין להסכמות על ידי ביהמ"ש. בפסיקה נקבע לא אחת כי מקומן של טענות בפן ההסכמי, המבוססות על אחת מן העילות בדיני החוזים, הוא בתובענה עצמאית לביטול פסק הדין. התובענה תוגש לערכאה השיפוטית שעל ידה ניתן פסק הדין. לעומת זאת, טענות בפן השיפוטי מקומן בערעור על פסק הדין שניתן בהסכמה. הודגש כי אין המדובר באפיקים חלופיים, אם דבק בהסכם פגם כפול, יש אפשרות להגיש תביעה עצמאית בד בבד עם הגשת ערעור.

ולענייננו, בפסיקה נקבע לא אחת כי טענה לפיה הופעל לחץ לא ראוי מצד ביהמ"ש היא טענה בפן השיפוטי ועליה להתברר בהליך ערעור. עם זאת, ניתן למצוא כי בתי משפט נדרשו גם לטענות מסוג זה של הפעלת לחץ מצד ביהמ"ש במסגרת תביעה עצמאית לביטול פסק דין. לפיכך, ביהמ"ש נדרש לתובענה גופה, אף שנראה כי דרך המלך היתה דווקא בהגשת ערעור.

בין הצדדים מחלוקת - האם ההסכמות אליהן הגיעו מהוות הסדר דיוני או שמא הסכם פשרה מהותי. חשיבות המחלוקת נובעת מנטל ההוכחה השונה הנדרש בכל אחד מהמקרים. הסדר דיוני ניתן לביטול או שינוי כל עוד לא החל ביצועו בפועל או שהחל ביצועו אך לא באופן שחזרה ממנו תהא בלתי הוגנת או בלתי אפשרית נכון לאותו שלב. וכאשר מדובר בדיני צוואות, על אחת כמה וכמה, על ביהמ"ש לבחון האם בהסדר הדיוני אליו הגיעו הצדדים יש "כדי למנוע, לפגוע, לסכל ואף להקשות על בירור רצונו האמתי של המנוח שהותיר אחריו צוואה. אין בדברים אלה כדי לחסום כליל הסדרים דיוניים בהליכי קיום צוואה אף לא בפרשנותה (כל מקרה לנסיבותיו ולתוכנו של ההסדר)". לעומת זאת, ביטולו של הסכם פשרה שקיבל תוקף של פסק דין יתאפשר במקרים נדירים בלבד וזאת בשל החשיבות להקנות ודאות לפסק הדין בבחינת הבטחת סופיות הדיון.

אומנם, נקבע בפסיקה כי הסכמה שיינתן פסק דין בדרך הפשרה היא הסדר דיוני. עם זאת, לא זהו המקרה בענייננו. לא דומה מקרה שבו הסכימו הצדדים כי ינתן פסק דין על דרך הפשרה על פי סעיף 79א לחוק ביהמ"ש ולאחר אותה הסכמה חזר בו אחד הצדדים מהסדר דיוני זה, למקרה כבענייננו שבו הגיעו הצדדים להסכמות, בין אם בסיועו של ביהמ"ש ובין אם לאו, ובהסכמתם ניתן לו תוקף של פסק דין ובכך הגיע לסיומו ההליך המשפטי ולאחר מכן חזר בו אחד הצדדים מההסכם. לפיכך נקבע כי בענייננו המדובר בהסכם מהותי שקיבל תוקף של פסק דין ולא בהסדר דיוני כפי שניסו התובעים לטעון.

האם הוכח כי הופעל לחץ על התובעים מצד ביהמ"ש? אומנם, הצדק עם התובעים בכך שפרוטוקול הדיון מיום ההסדר לא מתאר את השתלשלות האירועים באותו היום, והדברים שנאמרו באולם ביהמ"ש נותרו מחוץ לפרוטוקול. עם זאת, ניתן ללמוד על הדברים כפי שהיו דה פקטו מעדויות הצדדים ומעדויותיהם של, באת כוח התובעים דאז. יתרה מזו, ב-רע"א 5263/22 נקבע כי לא די בעמימות פרוטוקול דיון כדי לערער על התרשמות ביהמ"ש מההתרחשות באולם ביהמ"ש. ברי כי בענייננו התרשמות ביהמ"ש במועד מתן פסק הדין ואישור ההסכמות הייתה, כי שני הצדדים הסכימו להסכם הפשרה ולמתן תוקף של פסק דין לסיום המחלוקת ביניהם. הנה כי כן, כבכל תביעה, הנטל להוכיח את הטענה להפעלת לחץ על התובעים

מצד ביהמ"ש מוטל על התובעים עצמם. לאחר בחינת הראיות לא נמצא כי התובעים עמדו בנטל המוטל עליהם.

בין היתר צויק כי מעדותה של עורכת הדין עולה כי התובעים הבינו את הסכם הפשרה על כל משמעויותיו, שקלו את יתרונותיו אל מול חסרונותיו והחליטו ללא שום לחץ מצד ביהמ"ש להסכים להסכם הפשרה וליתן לו תוקף של פסק דין. אם לא די בכך, עוד עלה מעדותה כי במשך כחודשיים לאחר מתן פסק הדין פעלו התובעים מולה לקידום ביצועו של פסק הדין והוצאתו לפועל. עורכת הדין העידה כי ביהמ"ש לא איים על התובעים וניסיונו של ביהמ"ש להציע פשרה היה שגרתו ולא חריג בשום צורה. אף מעדויות הצדדים עולה כי לא הופעל לחץ על הצדדים מצד ביהמ"ש, ביהמ"ש שיקף לצדדים את מצב הדברים כפי שראה אותו נכון לאותה נקודת זמן. שני הצדדים התלבטו בהחלטה האם לסיים את הסכסוך בהסכם פשרה, ולבסוף הגיעו להסכם פשרה תוך ויתורים שנעשו מצד שני הצדדים ולא על ידי התובעים בלבד, תוך נטילת הסיכויים והסיכונים המגולמים בהסכם פשרה.

חשוב להדגיש, כי הסכם הפשרה הושג בנוכחות הצדדים, אשר היו מיוצגים על ידי באי כוחם. אין בנמצא טענה כי הסכם הפשרה לא הוסבר לצדדים או לא הובן על דם. הטענה היחידה היא כי ההסכמה ניתנה בשל תחושת לחץ או איום מצד ביהמ"ש לקבל את הצעת הפשרה. אשר לעוצמתה של הכפייה החייבת להתקיים בנסיבות העניין, נפסק ב-ע"א 3230/14 כי "במבחן עוצמת הכפייה בוחן ביהמ"ש את השאלה אם לצד הטוען לכפייה הייתה חלופה מעשית וסבירה שלא להיכנע לאותו לחץ. בכלל זאת, יש להתחשב, מבלי למצות, בשאלה אם זכה האחרון לייעוץ משפטי עצמאי; אם ההסכם נחתם בחטף; ואם אי החתימה על ההסכם הייתה מביאה לנזק מידי וקשה עבור המתקשר התם".

אין חולק, כי כל דיון בביהמ"ש יש בו תחושה של אי נעימות ולחץ לצדדים המתדיינים. התחושות הסובייקטיביות הן נחלתם האישית של כל פרט ופרט ואין בהן כדי להעמיד את ביהמ"ש באור הזרקורים, ולהכניסו לתוך הזירה המשפטית משל היה צד להליך ונגוע באינטרסים. יש להיזהר לבל ייטול לעצמו כל מתדיין את החירות לטעון טענות כנגד ביהמ"ש ולבקש לבטל החלטות ופסקי דין משל ביהמ"ש היה צד להליך בפרט כאשר ביהמ"ש יושב בדין ופוסק ללא מורא וללא משוא פנים.

יתרה מזו, טענות כנגד ייעוץ שניתן על ידי עורך הדין אינן עלה לביטול פסק הדין.

עם זאת, ניתן לראות בטענות התובעים כטעות בכדאיות העסקה. על פי סעיף 14 לחוק החוזים (חלק כללי), טעות מסוג זה אינה מזכה את הטוען לה ביטול ההסכם. בענייננו, ביהמ"ש עשה עבודתו נאמנה, ושיקף לצדדים את מצב הדברים לאשורו נכון לאותו מועד, תוך שווידא כי הצדדים מתייעצים עם באי כוחם, וכי החלטתם מתקבלת לאחר שקלא וטריא. רצון התובעים לחזור בהם מהסכמתם וטענותיהם בתובענה כאן, מהווים ניסיון לעקוף את דיני הטעות ובכלל זה את טענת טעות בכדאיות העסקה.

פסק דין

לפניי תובענה לביטול פסק דין שניתן באולם בית המשפט, בנוכחות ובהסכמת הצדדים, וזאת לנוכח הטענה כי הסכמת התובעים למתן פסק הדין ניתנה תחת לחץ מצד בית המשפט.

לצורך בירור התובענה כדבעי יש להידרש למספר שאלות נוספות הדורשות הכרעה:

- האם טענות התובעים נוגעות לפן ההסכמי או לפן השיפוטי של פסק הדין. ומשכך, האם היה על התובעים להגיש ערעור לבירור טענותיהם או שמא תביעה עצמאית כפי שעשו.

- האם ההסכמות אליהן הגיעו הצדדים מהוות הסדר דיוני או שמא הסכם פשרה מהותי.
אילו עיקר השאלות המונחות לפתחי והדורשות הכרעה.

רקע עובדתי רלוונטי והשתלשלות ההליכים

1. ביום 00.00.2016 הלכה לבית עולמה הגברת א.מ ז"ל (להלן-"המנוחה").
2. המנוחה הותירה אחריה שתי צוואות, ובין הצדדים התעוררה מחלוקת בנוגע לשאלת קיומן. האחת, צוואה מיום 7.2.2006 (להלן-"**הצוואה המוקדמת**"). השנייה, צוואה מיום 9.1.2007 (להלן-"**הצוואה המאוחרת**").
3. התובעים טענו כי יש לקיים את הצוואה המאוחרת. הנתבעים התנגדו לקיומה של הצוואה המאוחרת וטענו כי יש להורות על קיום הצוואה המוקדמת (ראו [תי"ע 52459-06-17](#)).
4. בהליכים המשפטיים בעניין הצוואות שהתקיימו לפני בית המשפט היו מיוצגים הצדדים על ידי עורכי דין. התובעים היו מיוצגים על ידי עורכת הדין חגית הלוי (להלן-"**עורכת הדין הלוי**") והנתבעים היו מיוצגים על ידי עורך הדין אביב הראל.
5. ביום 2.12.2020 התקיים דיון במעמד הצדדים ובאי כוחם, אשר בסופו הגיעו הצדדים להסכמות, שלפיהן תתקבל התנגדות הנתבעים והצוואה המוקדמת היא שתקום, וזאת לאחר קיומם של 5 דיונים, ביניהם דיוני הוכחות. לשם הנוחות להלן תוכן ההסכמות כפי שנכתבו בפרוטוקול:

2	
3	<u>ב"כ הצדדים חזרו לאולם והגיעו להסכמות הבאות:</u>
4	
5	1. מבלי להודות בשום טענה, ההתנגדות לצוואה של המנוחה מיום 9.1.2007 – מתקבלת.
6	
7	2. צוואת המנוחה מיום ה-7.2.2006 – תקיים.
8	
9	3. אין צו להוצאות.
10	
11	4. תוגש פסיקתה משותפת לחתימת בית המשפט בנוגע לצו קיום הצוואה מיום ה-7.2.2006
12	בתוך 14 יום בצירוף הצוואה.
13	
14	5. הצדדים באמצעות ב"כ יבנו לשמאי מוסכם על מנת לשום את שווי הדירה של המנוחה.
15	
16	6. בית המשפט מורה על המינוי של הגב' ג'קלין חכם כשמאית. שכר הטרחה של השמאית ישולם
17	מקופת העיזבון.
18	
19	7. לטענת הגב' [REDACTED], המנוח, [REDACTED] נפטר בשנת 1988 והוצא צו ירושה. שלושת
20	ילדיו של המנוח הסתלקו מחלקם בירושה לטובת אמם [REDACTED] ז"ל. ב"כ הצדדים
21	יטפלו במשותף ברישום הדירה של המנוחה בפני הרשויות הנמצאת ברחו [REDACTED] קריית
22	אונו הידועה גם כגוש 5 [REDACTED], תת חלקה 1.
23	
24	8. מוסכם על הצדדים כי לגברת [REDACTED] זכות ראשונים לרכוש את חלקם של [REDACTED]
25	ויורשיה של הגב' [REDACTED] ז"ל בתוך 60 יום מקבלת חוות הדעת /או הסדרת הרישום
26	בטאבו, לפי המאוחר מבין השניים.
27	
28	9. במידה והגב' [REDACTED] תודיע בתום התקופה של ה-60 ימים כי אין בכוונתה לרכוש את
29	חלקם של [REDACTED] ויורשיה של הגב' [REDACTED] ז"ל, אזי תוצע הדירה למכירה לשוק
30	החופשי לכל המרבה במחיר.
31	
32	10. ב"כ הצדדים יסייעו לצדדים למכור את הדירה ושכר טרחתם ישולם על ידי כל צד בהתאמה.

6. בהסכמת הצדדים ניתן תוקף של פסק דין להסכמות הצדדים (להלן – "פסק הדין"):

<u>פסק דין</u>	
3	
4	
5	1. לפניי בקשה לצו קיום צוואה אחר המנוחה, מיום ה-9.1.2007 והתנגדות לה, וכן בקשה לצו
6	ירושא אחר המנוחה, הגב' [REDACTED] ז"ל שהלכה לבית עולמה ביום 4.8.2016.
7	
8	2. במהלך הדיון שלפניי הצדדים הגיעו להסכמות, כפי שבאו לידי ביטוי בפרוטוקול ובית
9	המשפט נותן להן תוקף של פסק דין.
10	
11	3. באי כוח הצדדים יסרקו לתיק בית המשפט בתוך 24 שעות את צו הירושא שניתן על ידי בית
12	הדין הרבני אחר המנוחה [REDACTED] ז"ל. ממנו עולה כי הירושא הבלעדית היא המנוחה
13	[REDACTED] ז"ל וכי כל ילדי המנוח הסתלקו מחלקם בירושתו.
14	
15	4. בית המשפט מברך את הצדדים ואת באי כוחם על כי השכילו להגיע להסכמות.
16	
17	5. המזכירות תסגור את כל התיקים בעניינם של הצדדים.
18	

7. ביום 1.3.2021 הגישו התובעים תביעה שכותרתה: "ביטול פסק דין המאשר הסכמה דייונית בין הצדדים".
8. ביום 18.3.2022 נמחקה התביעה ללא צו להוצאות, וזאת בשל מחדלים שנפלו בכתב התביעה ולא תוקנו על ידי התובעים חרף מספר הזדמנויות שניתנו להם לעשות כן.
9. ביום 21.3.2021 הגישו התובעים את התביעה שבנדון שכותרתה: "ביטול פסק דין המאשר הסכמה דייונית בין הצדדים" (להלן-"התביעה").
10. הטענה העיקרית עליה נסמכת התביעה היא כי התובעים "היו נתונים ללחץ וחוסר הבנת תכלית ההסדר..." (ראו - סעיף 47 לתובענה).
11. ביום 11.7.2022 התקיים קדם משפט. בקדם המשפט נכחו הצדדים, באי כוחם ואף עורכת הדין הלוי, אשר ייצגה את התובעים בהליך הקודם שבו ניתן פסק הדין. קדם המשפט נקבע גם בבקשת התובעים לביטול מינויים של מנהלי העזבון עורכת הדין הלוי ועורך הדין אביב הראל ([ת"ע 6143-05-21](#)).
12. ביום 18.7.2021 הגישו התובעים בקשה לפסילת שופט, אשר נדחתה בהחלטה מיום 2.8.2021.
13. דייוני הוכחות התקיימו, סיכומי טענות הצדדים הוגשו ועתה בשלה העת ליתן פסק דין.

תמצית טענות הצדדים

טענות התובעים

14. יש לראות בהסכמות **הסדר דיוני**, ולא הסכם פשרה מהותי כפי שניסו לטעון הנתבעים, ובנסיבות העניין יש להורות על ביטולו.
15. הסכמת התובעים להסדר הדיוני, לא ניתנה מרצון חופשי, אלא תחת לחץ מצדו של בית המשפט. ההסכמה ניתנה בשל תחושת כפייה סובייקטיבית של התובעים, שכן הובהר להם באופן ברור כי פסק הדין יינתן כנגדם תוך חיובם בהוצאות גבוהות. הסכמת התובעים ניתנה מבלי שקיבלו ייעוץ משפטי מלא אלא אך של מספר דקות בלבד.
16. התובעים חזרו בהם מהסכמתם להסדר תוך זמן סביר והגישו תביעתם לביטולו בהקדם, בטרם הסתמך צד כלשהו על קיומו ובטרם קוים ההסדר שבפסק הדין.
17. בהליך המשפטי שהתנהל עד שניתן פסק הדין כלל לא הוכח, כי המנוחה לא הייתה כשירה לערוך את הצוואה המאוחרת. בחוות הדעת נקבע כי אין במסמכים שהובאו לפני המומחה עדות לכך שהמנוחה לא הייתה כשירה לערוך צוואה. המומחה גם עמד על מסקנתו בחקירה. טרם מתן פסק הדין נשמעו עדויות הנתבעים בלבד ועדויות התובעים כלל לא נשמעו. בנסיבות אלה, על בית המשפט לכבד את עיקרון רצון המת, שהינו עיקרון על בדיני צוואות.
18. חסרונו של פרוטוקול מלא, מהדיון שנערך ביום 2.12.2020, מעיב על ההתנהלות בתיק ודי בחסרונו ולו למראית עין כדי להביא לביטול פסק הדין.
19. משבחר בית המשפט שלא לפסול את עצמו מלדון בתובענה, עליו לבחון את הראיות המוצגות ומשקלן בזהירות יתרה טרם יכריע בתובענה לביטול פסק הדין.

טענות הנתבעים

20. על הסכם שקיבל תוקף של פסק דין חלות שתי מערכות משפטיות נורמטיביות: המערכת החוזית והמערכת הדיונית. אומנם, הסכם שקיבל תוקף של פסק הדין ניתן לביטול. עם זאת, הסכם כזה קשה יותר לביטול בשל הפיקוח של בית המשפט על ההליך, בשים לב שהצדדים דן היו מיוצגים על ידי עורכי דין.
21. התובעים לא פרטו עילה ברורה לביטול ההסכם במסגרת כתב התביעה. במשך ההליך דן הועלו טענות לסירוגין, פעם כנגד עורכת הדין הלוי ופעם כנגד בית המשפט. פעם במרומז ופעם במפגיע. מכל מקום, תשתית ראייתית להוכחת טענותיהם לא הונחה וזאת אף בהיעדר כל טענה משפטית ראויה לביטול ההסכם.
22. הנטל להוכחת התביעה מוטל על כתפי התובעים והם לא עמדו בנטל זה. עיון בחומר המצוי בתיק מעלה כי התובעים 1 ו-4 לא מסרו אמת בעדותם. בכלל זה, טענת התובעים כי חשו חרטה על

הסכם הפשרה מיד עם תום הדיון, אינה מתיישבת עם התנהלותם לאחרי, כפי שעולה מהמסמכים שהוגשו על ידי עורכת הדין הלוי.

23. מעדותה של עורכת הדין הלוי עולה, כי לא הופעל כל לחץ על התובעים בקבלת החלטתם להסכים להסכם הפשרה ואף לא התקיימה התנהלות חריגה של בית המשפט באותו מעמד.

24. התביעה הוגשה על ידי התובעים בשל חרטה מאוחרת על הסכם הפשרה, תהא הסיבה אשר תהא, אשר הובילה אותם להגשת תביעתם המופרכת. על בית המשפט לדחות את התביעה תוך חיוב התובעים בהוצאות משפט ריאליות וזאת בשים לב למהות ההליך והתנהלותם.

דיון והכרעה

האם היה על התובעים להגיש ערעור לבירור טענותיהם או שמא תביעה עצמאית כפי

שעשו?

הפן ההסכמי אל מול הפן המשפטי של פסק הדין

25. כאשר בית המשפט נותן תוקף של פסק דין להסכמות אליהם הגיעו הצדדים יוצר הוא יצור כלאיים בעל שני פנים: "ראשו של היצור הוא פסק הדין וגופו הוא ההסכם" (בג"ץ 6103/93 סימה לוי נ' בית הדין הרבני הגדול, פ"ד מח(4) 591, 605 (1994)). האחד, הפן ההסכמי, שהוא תוכן ההסכמות אליהן הגיעו הצדדים. השני, הפן השיפוטי, שהוא מתן תוקף של פסק דין להסכמות על ידי בית המשפט.

26. לאבחנה בין שני רכיבים אלה בפסק הדין חשיבות רבה עת מבקש אחד הצדדים לבטל את פסק הדין.

ובמה דברים אמורים!?

27. בפסיקה נקבע לא אחת כי מקומן של טענות בפן ההסכמי, המבוססות על אחת מן העילות בדיני החוזים, הוא בתובענה עצמאית לביטול פסק הדין. התובענה תוגש לערכאה השיפוטית שעל ידה ניתן פסק הדין. לעומת זאת, טענות בפן השיפוטי מקומן בערעור על פסק הדין שניתן בהסכמה. ראו למשל עמ"ש (ת"א) 45534-06-22 פלוני נ' אלמונית [פורסם בנבו] (31.10.2022) שם נקבע כי:

"בהינתן שמדובר בהסכם פשרה לכאורה שקיבל תוקף של פס"ד, הפן החוזי והפן השיפוטי מכתיבים אף את הפרוצדורה שבה יש לנקוט לצורך תקיפת פסק הדין שאישר את הסכם הפשרה. אם ביטולו מבוקש בשל עילות חוזיות, על הצד המעוניין לבטלו לנקוט בתובענה לביטול פסק דין ולהגישה לערכאה שאישרה את ההסכם ונתנה לו תוקף של פסק הדין; זאת, בניגוד למצב שבו העילה לביטול פסק הדין נובעת מפגמים שיפוטיים שנפלו בו, שאז על הצד שמעוניין לבטלו להגיש ערעור על פסק הדין.

במקרה שלפני המערער לא טוען לביטול ההסכם, שנרשם לכאורה בפרוטוקול, בעילות חוזיות. טענתו היא שפסה"ד לא תואם כל הסכמה לה הגיעו במסגרת אותו דיון. לשיטתו לא היה הסכם שצריך לבטל אותו

או שההסכם שניתן לו תוקף בפסק הדין הוא לא ההסכמה שהובאה בדיון. הטענות שלו הן כלפי ביהמ"ש שנתן תוקף של פס"ד להסכם שלא היה בפניו. לכן התקיפה הזאת נעשית בדרך של ערעור.
(ראו בהקשר זה נינה זלצמן, "מעשה בית דין" עמ' 329 וכן [ע"א 457/77](#) מפעלי בתים טרומיים נ' סולומון פ"מ ל"ב (2) 42, 50).

[ההדגשות מכאן ולהבא שלי – א' א' ס']

ראו גם [רמ"ש 1970-06-14](#) י.ל. נ' ד.ל. [פורסם בנבו] (1.1.2015).

28. יודגש כי אין המדובר באפיקים חלופיים, ויש אפשרות להגיש תביעה עצמאית בד בבד עם הגשת ערעור. כך הובהר ב-[תא \(נצרת\) 23470-05-16](#) מפעלי העמק אגודה חקלאית שיתופית מרכזית בע"מ נ' החברה האילתית לשירותים באניות בע"מ [פורסם בנבו] (28.4.2017):

"על הסכם שקיבל תוקף של פסק דין, כעל כל הסכם, חלים דיני החוזים הכלליים; היינו: הוא ניתן לביטול מחמת כל פגם המקים עילה לביטול חוזה לפי דיני החוזים, כגון מרמה והונאה, טעות, הטעיה, כפייה, שינוי מהותי בנסיבות וכיוצא באלה. הדרך לביטול פסק הדין בעילה המבוססת על פגם בחוזה היא הגשת תובענה עצמאית לביטול ההסכם ופסק הדין. ומה בדבר הזכות להשיג על פסק דין מוסכם בהליך ערעורי? הואיל ופסק דין מוסכם הוא פסק דין לכל דבר ועניין, אין מניעה להשיג עליו בהליך ערעורי (ערעור או בקשת רשות לערער, לפי העניין). אלא, שדרך זו עשויה להוביל לביטול פסק הדין רק אם נפל פגם בהליך השיפוטי של אישור ההסכם. פגם כזה עשוי להיות, למשל, אישור ההסכם שלא לפי סדרי הדין או הפעלת לחץ לא ראוי על ידי השופט. יודגש כי שתי הדרכים לתקיפת פסק דין מוסכם – תובענה לביטול מזה והליך ערעורי מזה – אינן חלופיות: אם פסק הדין נגוע בפגם בהליך אישורו או אז ערעור עשוי להועיל; אך אם הפגם שנפל הוא בהסכם גופו לא יועיל הליך ערעורי והדרך לתקיפתו היא הגשת תובענה לביטולו. מטבע הדברים, אם דבק בהסכם פגם כפול אפשר לנקוט את שני ההליכים".

29. ולענייננו, בפסיקה נקבע לא אחת כי טענה לפיה הופעל לחץ לא ראוי מצד בית המשפט היא טענה בפן השיפוטי ועליה להתברר בהליך ערעור.

30. [בע"א 116/82](#) עמיקם לבנת נ' יצחק טולידאנו, פ"ד לט(2) 729, 732 (15.7.1985) נקבע:

"כאמור לעיל, פסק הדין שאושר בהסכמה בין בעלי הדין נושא עמו אופי של הסכם ואופי של פסק דין. הוא מורכב משני מרכיבים, והם ההסכם בין הצדדים וכן האישור ניתן לו על ידי השופט. אם צד טוען, שנפל פגם בהליכי המשפט, לרבות סדרי הדין או בפסק הדין (כולל מקרה בו נטען כי פסק הדין ניתן רק בלחצו של בית משפט), יגיש ערעור לערכאה גבוהה יותר..."

31. כך גם נקבע ב-[ע"א \(נצרת\) 176/09](#) סולימאן ליל נ' נוג'ידאת סמאח [פורסם בנבו] (22.12.2009):

"אם בעל הדין גילה פגם בהליך השיפוטי, תרופתו היא לערער; למשל: כאשר נקבע סדר דין מסוים למתן פסק הדין, והשופט התעלם ממנו, או כאשר בהליך לפני בית המשפט נפל פגם עקב לחץ על בעל הדין, דבר המעיד כי הצדדים לא הגיעו לידי הסכם מרצונם החופשי, לא יהיה זה מן הראוי שיינתן פסק הדין על סמך ההסכמה כזאת. במקרים כאלה, בא בעל הדין בטרוניה עם השופט, ולכן יש להגיש ערעור, כדי שערכאת הערעור תעמיד את הדברים על תיקונם. אם ההליך השיפוטי היה תקין, אלא שהחלק ההסכמי נפגם, אין בעל הדין יכול להלין על השופט, ואין בית המשפט לערעורים יכול לסייע בידו. תרופתו היא להגיש תביעה לביטול ההסכם מחמת הפגם שבו, ואם יבוטל ההסכם - יתבטל

גם פסק הדין. (ראה ע"א 2536/90 אסתר סיטבון נ' פרדי סיטבון, פ"ד מה(2) 574).

32. כך גם נקבע ב-[בע"מ 6832/15 פלוני נ' פלוני](#) [פורסם בנבו] (4.1.2016):

"אכן, אין חולק על חשיבות הרצון החופשי והבעת ההסכמה הנדרשת במקרים של פשרה בין בעלי דין ומתן פסק דין בהסכמה... מעצם היותו של פסק הדין מבוסס על הסכמת הצדדים, נדרש בית המשפט למשנה זהירות באשר לכנות הסכמתם של בעלי הדין ותוקפה בטרם יפסוק את הדין. כך, אמנם רשאי השופט להציע פשרה ואף להשפיע במידת מה על הצדדים על מנת שיקבלוה, אך עליו להישמר מהטלת לחץ פסול על הצדדים כדי שיגיעו להסדר (וראו ע"א 165/50 עפשטיין נ' דוד זילברשטיין, פ"ד ו' 1201, 1221 בפסקה 13 לפסק דינו של השופט צלטנר המצטט מדברי בית המשפט המחוזי (1952) (להלן עניין עפשטיין); ע"א 8177/00 אורן נ' אורן, [פורסם בנבו] פסקה 6 (2000)). דברים אלה מעוגנים גם בשכל הישר.

על כן, ככל שחומר הראיות שבתיק מעלה כי הצדדים לא הגיעו להסכם מרצונם החופשי אלא עקב לחץ וכפיה, פתוחה בפניהם הדלת להגשת ערעור, שעשוי להוביל לביטולו של פסק הדין (וראו עניין עפשטיין, בעמוד 1225-1226, פסקאות 8-9 לפסק דינו של השופט (כתארו אז) ש"ז חשין; וכן [רע"פ 7148/98 עזרא ואח' נ' זלזניאק](#), פ"ד נג(3) 337, בפסקאות 4-5; ע"א 2536/90 אסתר סיטבון נ' פרדי סיטבון, מה(2) 573). ואולם, ברי גם כי נוכח תיעוד ההסכמה על-ידי בית המשפט הדיוני, על בית המשפט לבדוק היטב בטרם יבטל פסק דין בהסכמה, ולודא כי ישנם טעמים כבדי משקל לעשות כן (ע"א 2495/95 בן לולו נ' אטרש, פ"ד נא(1) 577, 593 (1997); [רע"א 4976/00 בית הפסנתר נ' דליה מור](#), פ"ד נו(1) 577, 585-586 (2001) בפסקאות 7-8; ע"א 5914/03 אפרים שוחט נ' כלל חברה לביטוח [פורסם בנבו] (2005) בפסקה 7).

33. ועוד נקבע ב-[רע"א 8902/15 אריה הררי נ' יעקב רייס](#) [פורסם בנבו] (3.7.2016):

"פגם בהליך השיפוטי עשוי להיות אישור ההסכם שלא לפי סדרי הדין או הפעלת לחץ לא ראוי מצד בית המשפט (ראו ע"א 2536/90 סיטבון נ' סיטבון, פ"ד מה(2) 573 (1991)). במקרה כזה, נפתח פתח לערעור על פסק הדין (ראו ע"א 165/50 עפשטיין נ' זילברשטיין, פ"ד ו' 1201 (1952)). השכל הישר מורנו, כי נדירות מאוד יהיו האפשרויות לביטול פסק דין בהסכמה, כל שכן כזה שהושג לפי המלצת בית המשפט ובמעורבותו תוך שהצד המבקש עתה פתיחתו מודע לו ומאשרו".

34. עם זאת, חרף קביעות ברורות אלה של בתי המשפט המחוזי והעליון, ניתן למצוא כי בתי משפט נדרשו לטענות מסוג זה של הפעלת לחץ מצד בית המשפט במסגרת תביעה עצמאית לביטול פסק דין (תא (י-ם) 13678/01 שרה גרינוולד נ' ש.א.כ. ניהול שיווק וייעוץ בע"מ [פורסם בנבו] (11.3.2004); תא (אשדוד) 22297-10-17 יוצר עוז טק בע"מ נ' מרגלית בן צור [פורסם בנבו] (30.8.2020)).

35. בפסק דין של בית המשפט העליון ב-[ע"א 5914/03 אפרים שוחט נ' כלל חברה לביטוח](#) [פורסם בנבו] (1.5.2005) (להלן -"עניין שוחט") נקבע כי:

"במקרה שבפנינו, הגיש המערער לבית-המשפט המחוזי בקשה לביטול פסק-הדין לפיו נדחתה תביעתו בהסכמת הצדדים בלא צו להוצאות. בבקשתו, טען המערער כי ההסכמה שנתן לדחיית התביעה לא היתה אמיתית וחופשית - אם

בשל לחץ פסול שלפי הנטען הופעל עליו מצד בית-המשפט, ואם בשל מצבו הבריאותי בעת מתן ההסכמה. על-פי ההלכה הפסוקה עליה עמדנו לעיל, לשם ביטול הסכמה שקיבלה תוקף של פסק-דין אשר המערער טוען כי נפל בה פגם, היה עליו להגיש תובענה עצמאית בפני בית-המשפט המוסמך לכך (ראו גם: [ב"ש 215/83 ספטי נ' ספטי](#), פ"ד לז(2) 181, 185 והאסמכתאות המובאות שם). למרות זאת, הגיש המערער את בקשתו לביטול הפסק על-פי ההסכם, במסגרת התיק המקורי שבו קיבלה הסכמת הצדדים תוקף של פסק-דין. משנקט המערער בדרך של הגשת בקשה במסגרת התיק המקורי תחת הגשת תובענה עצמאית לביטול הפסק על-פי ההסכם, דין בקשתו היה סילוק על הסף. אף-על-פי-כן, ראה בית-המשפט קמא להידרש לבקשה לגופה, ודחה את טענותיו של המערער מטעמים עליהם עמד בהחלטתו".

36. בעניין שוחט הוגשה בקשה לביטול פסק דין, להבדיל מתובענה חדשה, ונקבע כי היה על המבקש להגיש תובענה נפרדת (ולא בקשה בתיק שניהולו הסתיים בפסק דין). אומנם, לא נערך בפסק הדין דיון בנוגע לשאלה האם היה מקום להגשת ערעור, אך יש שיוכלו לסבור כי בקביעה זו בעניין שוחט יש משום שינוי בפסיקה. ראו למשל דברי כבוד השופט מאיר יפרח ב-[ת"א 56841/06 חדיר מנשה נ' קלרנט בע"מ](#) [פורסם בבנו] (18.4.2007):

"32. ההערה הראשונה נוגעת לפסק דינו של ביהמ"ש העליון בע"א 5914/03 שוחט נ' "כלל" חברה לביטוח (ניתן ביום 1.5.05; פורסם במאגר נבו). באותו מקרה המערער הגיש לביהמ"ש המחוזי בקשה לביטול פסק דין לפיו נדחתה תביעתו בהסכמת הצדדים בלא צו להוצאות. בבקשתו, טען המערער כי ההסכמה שנתן לדחיית התביעה לא הייתה אמיתית וחופשית-אם בשל לחץ פסול שלפי הנטען הופעל עליו מצד בית המשפט ואם בשל מצבו הבריאותי בעת מתן ההסכמה. ביהמ"ש העליון, מפי השופטת ד' ביניש (כתוארה אז), קבע כי בנסיבות עובדתיות אלה (לפיהן נפל בהסכמת המערער פגם גם בשל כפיית הסכם פשרה ע"י בית המשפט) היה על המערער להגיש תובענה עצמאית בפני בית משפט מוסמך ולא להגיש ערעור לבית משפט גבוה יותר.

33. פסק הדין בעניין שוחט לכאורה מצמצם את פרשנות הדיבור "פגם בהליך השיפוטי" כפי שהותווה בפסיקת בית המשפט העליון שתוארה לעיל. בהתאם לפסה"ד שוחט לחץ פסול מצד ביהמ"ש, שפגם בהסכמה, עשוי להיחשב כפגם הסכמי ולא כפגם שיפוטי. יוער כי ב"כ הצדדים לא התייחסו בתגובה ובתשובה מטעמים לפסה"ד בעניין שוחט. אף אני אינני נדרש להכריע בדבר. וכאן אני עובר להערה השנייה".

37. עם זאת, יוער כי אף בפסק דין מאוחרים לפסק הדין בעניין שוחט, ובכלל זה של בית המשפט העליון, אף שאזכרו אותו, נקבע שוב כי המדובר בטענה שעליה להתברר בערעור (ראו למשל [בע"מ 6832/15 פלוני נ' פלוני](#) [פורסם בבנו] (4.1.2016) אשר צוטט אף בחלקו הרלוונטי בסעיף 32 לעיל).

38. יתכן כי בשל חלוף המועד להגשת ערעור בחרו התובעים להגיש תביעה עצמאית לביטול פסק הדין. מכל מקום, ובשל סקירת הפסיקה כפי שהובאה לעיל, אדרש לתובענה גופה, חרף הספק כי המדובר בהליך משפטי נכון, ונראה כי דרך המלך היתה דווקא בהגשת ערעור.

עתה אעבור לבחינת השאלה השנייה שבבסיסו של פסק דין זה והיא - האם ההסכמות אליהן הגיעו הצדדים מהוות הסדר דיוני או שמא הסכם פשרה מהותי?

נטל ההוכחה - הסדר דיוני אל מול הסכם פשרה

39. בין הצדדים בענייננו שנויה מחלוקת - האם ההסכמות אליהן הגיעו מהוות הסדר דיוני או שמא הסכם פשרה מהותי.

40. עיון בפסיקה מלמד, כי חשיבות המחלוקת נובעת מנטל ההוכחה השונה הנדרש בכל אחד מהמקרים. ואבהיר.

41. הסדר דיוני ניתן לביטול או שינוי כל עוד לא החל ביצועו בפועל או שהחל ביצועו אך לא באופן שחזרה ממנו תהא בלתי הוגנת או בלתי אפשרית נכון לאותו שלב. כך נקבע ב-[בר"ע \(חי'\) 1499/97 ג'רסי בן ציון נ' עיריית חיפה](#) [פורסם בנבו] (12.11.1997):

"בעל דין יכול לחזור בו מהסכמה דיונית בכל עת, כל עוד לא שינה הצד השני את מצבו לרעה, או כל עוד לא הוחל אכן לנקוט בפני ביהמ"ש, או בין הצדדים לבין עצמם, בצעדים המתחייבים מההסכמה הדיונית, כך שהוחל כבר במימושה, באופן שלא יהיה זה הוגן או מתאים או אולי אף בלתי אפשרי, להחזיר את הגלגל אחורנית ולא ניתן לחזור ולנהל את המשפט מחדש בדרך הרגילה, לאחר שכבר הוחל למעשה לנהלו על דרך הפשרה".

42. ב-[עמ"ש \(ת"א\) 5512-11-19 ח' ט' נ' ג' א'](#) [פורסם בנבו] (19.8.2020) נקבע כי "אף שבית המשפט נוטה לכבד הסדרים דיוניים בהליך אזרחי, הוא מוסמך לסטות מהם מקום שניסיונות בעלות משקל מצדיקות זאת שכן ההליך הדיוני נועד להגשים תכלית של בירור ענייני ושלים...". וכאשר מדובר בדיני צוואות, על אחת כמה וכמה, על בית המשפט לבחון האם בהסדר הדיוני אליו הגיעו הצדדים יש "כדי למנוע, לפגוע, לסכל ואף להקשות על בירור רצונו האמתי של המנוח שהותיר אחריו צוואה. אין בדברים אלה כדי לחסום כליל הסדרים דיוניים בהליכי קיום צוואה אף לא בפרשנותה (כל מקרה לנסיבותיו ולתוכנו של ההסדר)". חשוב להדגיש, כי במקרה דנן דובר על הסדר דיוני בקשר עם הגשת סיכומים, הכרעה על סמך החומר המצוי בתיק וויתור על חלק מהטענות הועלו כנגד הצוואה. לא דובר על הסכמות אשר הביאו לסיום כלל המחלוקות שבין הצדדים ומתן פסק דין כבענייננו.

43. לעומת זאת, ביטולו של הסכם פשרה שקיבל תוקף של פסק דין יתאפשר במקרים נדירים בלבד וזאת בשל החשיבות להקנות ודאות לפסק הדין בבחינת הבטחת סופיות הדין.

44. ברע"א [2919/01 דניאל אושרוביץ נ' יעל ליפה \(פריד\)](#), פ"ד נה(5) 597, 592 (19.8.2001) נקבע כי התערבות בפסק דין שאישר הסכם פשרה שמורה למקרים נדירים ולמניעת אי צדק:

"הלכה היא כי פסק דין שניתן בהסכמה והוסכם כי הוא יהיה סופי וייסיים את המחלוקת בין הצדדים, אין לפתחו אלא במקרים נדירים כאשר חל שינוי מהותי בנסיבות היוצר בעליל מצב של אי צדק [ראו: ע"א [116/82 הנ"ל בעמ' 733](#); ע"א [442/83 קס נ' קס](#), פ"ד לח(1) 767, 771-772]."

45. בע"א [11750/05 יעל שמר נ' בנק הפועלים בע"מ](#), [פורסם בנבו] (15.11.2007) תוארו השיקולים אותם ישקול בית המשפט בעודו נדרש להכריע בביטול הסכם פשרה שניתן לו תוקף של פסק דין, וכך נקבע:

"הטענות הנוספות שהעלו המערערים לעניין הפגמים שנפלו בכריתתו של הסכם הפשרה בדיון נדחו אף הן על ידי בית משפט קמא. בית המשפט נסמך בהקשר זה על ההלכה הפסוקה הקובעת כי אף שניתן לבטל הסכם פשרה שקיבל תוקף של פסק דין אם נפל פגם בכריתתו, על בית המשפט לנהוג משנה זהירות בעניין זה ולהשתכנע כי קיימים טעמים כבדי משקל המצדיקים את הביטול. זאת בשל החשיבות הרבה שיש לייחס לערך של סופיות הסכם הפשרה כהסדר המסיים את הסכסוך בין הצדדים (ראו: ע"א 2495/95 בן לולו נ' אטראש, פ"ד נא (1) 577, 591, 593 (1997); רע"ע 4976/00 בית הפסנתר נ' מור, פ"ד נו(1) 577, 585-586 (2001); ע"א 5914/03 שוחט נ' "כלל" חברה לביטוח, פסקה 7 ([פורסם בנבו], 1.5.2005)). אכן, גישה אחרת, גמישה יותר, שתאפשר ביטול הסכם פשרה כל אימת שמי מן הצדדים יסבור בדיעבד שהפשרה לא הייתה מוצלחת או כדאית מבחינתו, אינה מתיישבת עם דיני החוזים הכלליים לפיהם טעות בכדאיות העיסקה איננה עולה כדי פגם בכריתת החוזה ואינה מזכה את הצד שטעה בביטולו (סעיף 14(ד) לחוק החוזים (חלק כללי), התשל"ג-1973). גישה כזו אף חותרת תחת יסודותיו של מוסד הפשרה. היא מערערת את הוודאות ואת הסופיות שהן מסימני המובהקים של המוסד ועלולה להרתיע מתדיינים מלסיים בדרך זו את המחלוקת שביניהם. בכך יצא נפסד האינטרס הציבורי והמחייב לפעול, ככל שהדבר ניתן, לקידום ולעידוד פשרות בהליכים משפטיים. במקרה דנן לא נמצאו לו בית המשפט המחוזי שראה ושמע את עדויות הצדדים טעמים כבדי משקל המצדיקים את ביטול הסכם הפשרה ולאחר שבחנתי את קביעותיו ואת הטענות שהעלו הצדדים בעניין זה בערעור אני סבורה כי אין להתערב במסקנתו זו. ייתכן שהמערערים התקשרו בהסכם הפשרה לאחר התלבטות וכי עשו זאת לא בלב קל, כפי שהעידה המערערת, אך זה טיבן של פשרות ועל אחת וכמה פשרות שבהן נוטל על עצמו בעל דין התחייבויות לא פשוטות. בכך בלבד אין כדי לבסס עילה לביטול הסכם בכלל והסכם פשרה שקיבל תוקף של פסק דין בפרט, בשל עושיק, כפיה או הטעיה (ראו: 3156/98 בן ישי נ' ויינגרטן, פ"ד נה(1) 939, 949 (1999); ע"א 11/84 רבינוביץ נ' שלב - הקואופרטיב המאוחד להובלה בע"מ, פ"ד מ(4) 533, 543 (1986); ע"א 627/85 ד. איתן - ע. גושן אדריכלים בע"מ נ' מדינת ישראל - משרד הבינוי והשיכון - מע"צ, פ"ד מג(3) 42, 46 (1989); ע"א 1912/93 שחם נ' מנס, פ"ד נב(1) 119, 129 (1998)). המערערים היו מיוצגים על ידי עורך דין לאורך כל ההליך שבסופו נחתם הסכם הפשרה ואושר על ידי בית המשפט ואין חולק כי קדם לחתימת ההסכם משא ומתן ממושך למדי שהתנהל בין הצדדים. המערערים אף החלו לבצע את ההסכם ואת הטענות בדבר הפגמים בכריתתו העלו רק שנים מספר לאחר שנחתם ולאחר שהפרו אותו וחדלו מלבצע את התשלומים על פיו. כל העובדות הללו מחזקות בעיני את המסקנה אליה הגיע בית המשפט המחוזי כי אין ממש בטענות שהעלו המערערים לעניין פגמים בניכול שנפלו בכריתת הסכם הפשרה."

46. אומנם, נקבע בפסיקה כי הסכמה שיינתן פסק דין בדרך הפשרה היא הסדר דיוני. כך נקבע למשל ב-בר"ע (חיפה) 1499/97 ג'רסי בן ציון נ' עיריית חיפה [פורסם בנבו] (12.11.1997):

"ההסכמה לנהל תובענה כך שביהמ"ש יוסמך לפסוק בה, כולה או חלקה, בדרך של פשרה, היא הסכמה דיונית. בעל דין מאולץ לכך שמשפטו יתנהל על פי הדין והתקנות החלות על העניין. הדיון על דרך הפשרה, על פי הדין דהיום, הוא עניין התלוי בהסכמת בעלי הדין. הסכמה זו היא דיונית."

יודגש כי באותו מקרה הסכימו הצדדים כי בית המשפט ייתן פסק דין על פי סעיף 79א לחוק בית המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984.

47. עם זאת, לא זהו המקרה בענייננו.

48. במקרה שלפניי הגיעו הצדדים להסכמות, אשר ייתרו את המשך בירור ההליך המשפטי והביאו לסיומו במטרה להביא לסוף המחלוקות ביניהם. אין לראות בהסכמה מסוג זה כהסדר דיוני [\(ה"פ \(ת"א\) 200987/04 מיכאל הרמן נ' עיריית תל אביב \[פורסם בבנו\] \(28.10.2004\)\)](#).

49. הנה כי כן, לא דומה מקרה שבו הסכימו הצדדים כי ינתן פסק דין על דרך הפשרה ולאחר אותה הסכמה חזר בו אחד הצדדים מהסדר דיוני זה, למקרה שבו הגיעו הצדדים להסכמות, בין אם בסיועו של בית המשפט ובין אם לאו, ובהסכמתם ניתן לו תוקף של פסק דין ובכך הגיע לסיומו ההליך המשפטי ולאחר מכן חזר בו אחד הצדדים מההסכם.

50. לנוכח כל האמור לעיל, אני קובעת כי בענייננו המדובר בהסכם מהותי שקיבל תוקף של פסק דין ולא בהסדר דיוני כפי שניסו התובעים לטעון.

51. עתה אעבור לשאלה האחרונה המונחת בבסיסו של פסק הדין.

האם הוכח כי הופעל לחץ על התובעים מצד בית המשפט?

52. הדיון מיום 2.12.2020 אמור היה להיות דיון הוכחות שיתועד באמצעות הקלטה. עם זאת, עוד טרם החלה שמיעת ההוכחות החלו הצדדים בסיועו של בית המשפט לנהל משא ומתן בניסיון ליתר את המשך ניהול ההליכים. נראה כי בנסיבות אלה, כפי שקורה לא מעט, דברי הצדדים לא הוקלטו, בפרט כאשר עיקר השיחות שבין הצדדים התנהלו מחוץ לאולם בית המשפט בהסכמת הצדדים. כאמור, אין המדובר בהתנהלות חריגה.

53. ביום 20.2.2022 הגישו התובעים הודעה לתיק, שלפיה לאחר שנערך בירור מול אחראית הקלדניות וחברת התמלול, התברר כי "הדיון לא הוקלט הואיל והצדדים הגיעו להסכמות".

54. תשומת הלב כי בפרוטוקול הדיון מיום 2.12.2020 נכתב כי "ב"כ הצדדים חזרו לאולם והגיעו להסכמות הבאות" (פרוטוקול הדיון מיום 2.12.2020, עמ' 59, ש' 3).

55. עוד נכתב בפסק הדין כי "בית המשפט מברך את הצדדים ובאי כוחם על כי השכילו להגיע להסכמות" (פרוטוקול הדיון מיום 2.12.2020, עמ' 60, ש' 15).

56. אומנם, הצדק עם התובעים בכך שפרוטוקול הדיון מיום 2.12.2020 לא מתאר את השתלשלות האירועים באותו היום, והדברים שנאמרו באולם בית המשפט נותרו מחוץ לפרוטוקול. תיעוד הדברים בפרוטוקול יכול היה לשפוך אור על שאירע באותו היום.

57. עם זאת, ניתן ללמוד על הדברים כפי שהיו דה פקטו מעדויות הצדדים ומעדויות של עורכת הדין הלוי, באת כוח התובעים דאז.

58. יתרה מזו, ב-[רע"א 5263/22 אליעזר זר נ' עמליה ניצה מודיאנו](#) [פורסם בנבו] (23.11.2022) נקבע כי לא די בעמימות פרוטוקול דיון כדי לערער על התרשמות בית המשפט מההתרחשות באולם בית המשפט:

"13. התחנה הראשונה לדיון בטענות הנוגעות לאירועים שהתרחשו באולם בית המשפט, ובכלל זאת, טענות שנועדו לערער על תוקפה, או על היקפה, של הסכמה שנקבע כי הושגה באולם, היא בחינת פרוטוקול הדיון (ראו למשל: [ע"א 7623/10 הידרו נע \(שותפות לא רשומה\) נ' סאן הייטק בע"מ](#), פסקה 28 [פורסם בנבו] (12.1.2014)). הנחת המוצא, בהקשר זה היא, שאם לא הוגשה בקשה לשינוי הפרוטוקול, בתוך מסגרת הזמן שהתווה המחוקק, הרי שהפרוטוקול משקף נאמנה את שנאמר באולם (סעיפים 68א(א) ו-68א(ד) [לחוק בתי המשפט](#) [נוסח משולב], התשמ"ד-1984; [ע"א 10412/06 כוחיי נ' רשות שדות התעופה בישראל](#), פסקה 6 [פורסם בנבו] (23.4.2007)). הקושי במקרה דנא, נובע מכך שלא ניתן, בהסתמך על הפרוטוקול הקיים, לקבל תשובה ברורה לשאלת היקף ההסכמה שבמחלוקת..."

14. אף אם הצליח אליעזר להצביע על עמימות מסוימת העולה מהפרוטוקול – בכך לא סגי. כאמור, הבכורה בכל הנוגע למתרחש באולם, ולהסקת המסקנות מאותן התרחשויות, נתונה לערכאה הדיונית. הפרוטוקול מהווה אך ניסיון לתיעוד ההתרחשות באולם, תיעוד ה'לוכד' רכיב אחד בלבד של ההתרחשות – רכיב המלל – ואף זאת, מטעמים ברורים, באופן שאינו מושלם. משכך, אין די בעמימות מסוימת העולה מהפרוטוקול, כדי להביא את ערכאת הערעור להסיק מסקנות שונות, מאלה שהסיק המותב שחזה ישירות בהתרחשות עצמה. לצורך כך, נדרש פער חריף הרבה יותר, בין התמונה המצטיירת למקרא הפרוטוקול, לבין המסקנות שאותן הסיקה הערכאה הדיונית. בענייננו, אין בעמימות המתוארת כדי ללמד על פער מסוג זה, ודאי לא ברמה הדרושה לצורך התערבות."

59. ברי כי בענייננו התרשמות בית המשפט במועד מתן פסק הדין ואישור ההסכמות הייתה, כי שני הצדדים הסכימו להסכם הפשרה ולמתן תוקף של פסק דין לסיום המחלוקת ביניהם. הדבר אף עולה בקנה אחד עם פרוטוקול הדיון מיום 2.12.2020 כפי שתואר לעיל.

60. הנה כי כן, כבכל תביעה, הנטל להוכיח את הטענה להפעלת לחץ על התובעים מצד בית המשפט מוטל על התובעים עצמם. לאחר בחינת הראיות לא מצאתי כי התובעים עמדו בנטל המוטל עליהם. ואבהיר.

עדותה של עורכת הדין הלוי

61. כאמור, עורכת הדין הלוי ייצגה את התובעים בהליכים הנוגעים לצוואות המנוחה. כפי שיתואר, מעדותה של עורכת הדין הלוי עולה כי התובעים הבינו את הסכם הפשרה על כל משמעויותיו, שקלו את יתרונותיו אל מול חסרונותיו והחליטו ללא שום לחץ מצד בית המשפט להסכים להסכם הפשרה וליתן לו תוקף של פסק דין. אם לא די בכך, עוד עלה מעדותה כי במשך כחודשיים לאחר מתן פסק הדין פעלו התובעים מולה לקידום ביצועו של פסק הדין והוצאתו לפועל.

62. כבר בדיון ביום 11.7.2021 העידה עורכת הדין הלוי את הדברים הבאים (פרוטוקול הדיון מיום 11.7.2021, עמ' 2, שי 24-31):

24 **עו"ד חגית הלוי :**
 25 אני ייצגתי את המבקשת ומאוד קשה לי לעמוד פה מולח. אני חושבת שזו פעם ראשונה שאני יושבת
 26 מול לקוחות שייצגתי אותם נאמנה וזה קשה לי לראות את ההתנהלות לאחר שבית המשפט באמת
 27 הראה את הרצון לעזור להם עם הדירה וכו'. אני חושבת שזה הזוי בעיני, אני עובדת פה על מילים
 28 שמוכיחים שכל מה שהיה, היה ■■■ חבר של הבן שלי הם גם עו"ד, ההתנהלות בתיק הזה מאוד קשה.

ובהמשך (פרוטוקול הדיון מיום 11.7.2021, עמ' 3, ש' 7-13):

7 **עו"ד חגית הלוי :**
 8 ... יצאנו לפחות ארבע פעמים כאשר בפעם הראשונה או השנייה הייתה רק גברת ■■■ איתי ואז היא
 9 ביקשה שהבן ייכנס, הייתה התנגדות ובכל זאת התעקשתי שייכנס, הוא עו"ד, בפעם האחרונה ■■■
 10 המבקש באמת התנהל מול בית המשפט. גם אחרי שבית המשפט אמר את מה שאמר בסוף הדיון
 11 והיינו צריכים לצאת החוצה ולהחליט, ואני זוכרת שזה היה דיון ארוך, אמרתי להם לאורך כל הדרך
 12 שהם לא חייבים להסכים, הדבר שהיה הכי חשוב להם זה לקבל את שלושת החודשים על מנת ש ■■■
 13 יוכל לקנות את הדירה, ואמרתי לו שהוא לא חייב להסכים אך אמרתי לו שנעמוד על זה. גם
 14 ההתנהלות לאחר מכן במיילים הייתה כזו של מתי רושמים את הדירה בטאבו ולגבי חוות דעת של
 15 שמאית.
 16

63. כשנשאלה בחקירתה מה היא זוכרת מיום הדיון שהתקיים ביום 2.12.2020 השיבה כך
 (פרוטוקול הדיון מיום 22.8.2022, עמ' 78, ש' 19 – עמ' 79, ש' 2):

19 ת. אני זוכרת שהגענו לדין, הגענו מהקפה לשאלתך כולנו, אני לא זוכרת מה היה במהלך הדין,
 20 אני רק זוכרת שהשופטת אמרה את דעתה וזה היה דין ארוך גם כן אני זוכרת. היא דיברה
 21 עם מרבית הנוכחים. דיברה בוודאות והציעה לנו להגי על איזה הסכם או פשרה אני כן
 22 זוכרת שיצאנו החוצה פעמיים או שלוש פעמים, דיברתי בחוץ עם כולם והסברתי גם לבנות
 23 של כמובן שדיברתי עם כנסו פנימה והיה דין ודברים בפני בית המשפט, שוב יצאנו
 24 החוצה ושוב נכנסו פנימה ואני זוכרת אני כן זוכרת שביקשתי מכבוד בית המשפט שיבקש
 25 להכנס כי פשוט לא הבין בדיוק את המשמעות. אני חושבת שזה היה ככה כי הוא
 26 אמר שהוא רוצה אבל הוא לא מבין. כנס פנימה אני חושבת שזה היה משהו כמו רבע
 27 שעה 20 דקות שאני דיברתי רק עם אולי יותר, יצאנו שוב החוצה, אל תתפוס אותי
 28 במילים אני לא יודעת כמה פעמים יצאנו. אני כמובן אמרתי שהם לא חייבים להסכים והם
 29 ידעו שהם לא חייבים להסכים. הם הסכימו לפשרה שהציע בית המשפט. מה שהיה חשוב
 30 דווקא זה שכל ההליך של מכירת הדירה ייקח כמה חודשים וזה גם מה שנאמר לי אחר
 31 כך שישבנו בקפה בחוץ. אמרתי שאני מניחה שזה יקח כמה חודשים, הוא אמר שהוא צריך
 32 להתארגן עם משכנתה. אני חושבת שהוא התחנן כמה חודשים לפני, אני באמת לא זוכרת,
 33 בגלל זה הוא רצה מאוד לקנות את הדירה של הסבתא ורצה זמן להתארגן עם משכנתה ועזרה
 34 של ההורים. אני לא באמת זוכרת. אני כן זוכרת שיצאתי לדבר עם ואני זוכרת כי כמה
 35 ימים אחרי זה היינו צריכים להביא את הצו ירושה של הסבא אבא ש ז"ל והיה צורך
 1 להוציא את זה מבית הדין הרבני. ניגש אחרי שבע או שבעיים שאז קיבלנו את המייל
 2 של הצו ירושה למשרד.

64. בחקירתה העידה עורכת הדין הלוי, כי הסכם הפשרה הוסבר לתובעים גם על ידיה וגם על ידי בית המשפט. עוד הסבירה לתובעים כי ככל שיבחרו להמשיך בניהול ההליך ופסק דין יינתן נגדם תעמוד להם זכות הערעור, וכי במצב כזה יכול ויחויבו בהוצאות משפט, וכי להגשת ערעור ישנן עלויות ובמידה וזה יידחה יחויבו בהוצאות משפט נוספות וכך גם העידה בהמשך (פרוטוקול הדין מיום 22.8.2022, עמ' 78, ש' 18 – עמ' 79, ש' 2):

13	ש. הלקוחה שלך דאז, הגברת [REDACTED] אמרה בדיון שהתקיים לפני ביום 29.6.2022 שבזמן
14	שהייתם בחוץ לא הסברת לה כלום, האם זה נכון?
15	ת. זה לא נכון. היא מטונה.
16	ש. מה הסברת לה?
17	ת. הסברתי לה בדיוק את מה שגברתי הציעה שלדעתה לאחר חקירת המומחה וכל החומר שהיה
18	לפנייך, את כן חושבת שהיתה (אני נוהרת בדברים שלך) אני באמת לא זוכרת ולא כל מה
19	שנאמר נרשם בפרוטוקול. שהמומחה לא היה חד משמעי, ושאת חושבת שאנו לא יכולים
20	לזכות בתיק הזה לדעתך, לפי דעת בית המשפט מכל מה שנחשף פה. הזכרת את אמא שלך
21	אני זוכרת שזה לא היה דיון רגיל אלא עם הרבה רגש והרבה אמוציות, אמרתי להם שהם
22	צריכים להחליט בעצמם מה הם רוצים, הם היו פה מספיק אנשים וכמוכן שאם נחליט לא
23	לקבל את זה נלך הלאה רק שידעו שגם ערעור עולה כסף. ושיקחו בחשבון שאם נגיש ערעור
24	והוא לא יצליח יושתו עליהם גם הוצאות. אני כן זוכרת שהייתי עם [REDACTED] הוא דיבר כאן וסיפר
25	על יחסיו הטובים עם סבתא שלו וזה לא הוגן וכל מיני דברים כאלה.
26	ש. מה את המלצת להם?
27	ת. אני לא המלצתי. אני אמרתי להם שאם אנחנו הולכים לערעור זה הליך שיכול לקחת שנה וגם
28	יותר, הם גם יצטרכו לשלם להליך הזה, חזרתי ואמרתי שזה מה שאמרתי. בסוף מה שהיה
29	חשוב באמת שאם אנו מסכימים לזה זה [REDACTED] יוכל לרכוש את הבית הזה וזה מה שבאמת
30	היה. גם בשיחות שלי עם [REDACTED], היה מאוד חשוב להם שבסופו של יום [REDACTED] וכל לרכוש את
31	הדירה.

65. מעדותה של עורכת הדין הלוי עולה, כי לפי התרשמותה השיקולים העיקריים שעמדו לנגד עיניהם של התובעים בהסכמתם לפשרה היו כי התובע 4 יוכל לרכוש את הדירה של המנוחה, וכן עמדו ושקלו את החשש בהפסד ניהול ההליך וחיוכם בהוצאות משפט, עלויות נוספות של הליכי ערעור במידת הצורך ואף הקושי הרגשי של התובעת 1 לנהל הליך משפטי נגד האחיינים שלה (ראו פרוטוקול הדיון מיום 22.8.2022, עמ' 81, ש' 3-1; עמ' 84, ש' 5-13).

66. מעדותה של עורכת הדין הלוי ומתכתובות המייל בינה לבין התובעים ניתן ללמוד על התנהלות התובעים אף לאחר פסק הדין. התנהלות התובעים אינה תומכת בטענתם, כי מיד לאחר מתן פסק הדין הבינו כי הסכימו לפשרה בעקבות לחץ מצד בית המשפט.

67. כך העידה עורכת דין הלוי בעניין התנהלות התובעים לאחר הדיון (פרוטוקול מיום 22.8.2022, עמ' 83, ש' 4-1):

2	ש. אחרי הדיון הם לא באו ואמרו לך גברתי איזה טעות נוראית עשינו?
3	ת. לא. הם גם התנהלו במיילים והביאו כל מה שהיה צריך לצורך ההליך הזה ואני גם כותבת
4	אם הם צריכים לעדכן אותנו.

68. עורכת הדין הלוי העידה כי רק ביום 10.2.2021 הודיעו לה התובעים, כי אינם מעוניינים עוד שתמשיך לייצגם, למעלה מחודשיים ימים מאז ניתן פסק הדין. משך כל אותו זמן לא הביעו בפניה טענה כלשהי או טרזניה כנגד פסק הדין ואף שיתפו פעולה ויצרו עמה קשר לשם ביצועו. כך למשל, ביום 7.12.2020 פנה התובע 4 לעורכת דין הלוי בעניין הזמנת שמאות; ביום 28.1.2021 ביקש התובע 4 לברר איזה הוצאות נוספות יחולו על התובעים מעבר לסכום מחצית הדירה; ביום 2.2.2021 עדכן כי יצטרכו התובעים להעביר לשמאית שאלות הבהרה, ביקש מענה בעניין חובת ביצוע התמחרות ואף הודיע כי יבדוק אם יש לו שאלות נוספות (פרוטוקול מיום 22.8.2022, עמ' 79, ש' 32 – עמ' 80, ש' 15; ראו גם תכתובות מייל שהוגשו לתיק בית המשפט ביום 7.9.2022):

11	ש.	ומהדיון ועד ל 10.2.2021 דיברתם איך מתקדמים כדי להוציא לפועל את פסק הדין?
12	ת.	כן.
13	ש.	והם לא אמרו לך שהם רוצים לערעור או לבטל את פסק הדין?
14	ת.	שום דבר. אני יכולה להראות את המיילים.
15	ש.	הם לא אמרו לך שהם לא מרוצים מההסכם אליו הם הגיעו?
16	ת.	לא.

69. עורכת הדין הלוי העידה כי בית המשפט לא איים על התובעים וניסיונו של בית המשפט להציע פשרה היה שגרתי ולא חריג בשום צורה. ובהמשך גם העידה בנוגע לאווירה שהייתה באולם בית המשפט כך (פרוטוקול הדיון מיום 22.8.2022, עמ' 84, ש' 19- עמ' 85, ש' 6):

33	ש.	האם ניתן לומר אובייקטיבית שמישהו באולם יכול היה להרגיש מאוים על ידי בית המשפט
34		או אנוס?
1	ת.	נהפוך הוא, אמרתי את זה כי זה היה באמת – זאת היתה שיחה בגלל זה אני זוכרת. היתה
2		פה באמת שיחה כמעט מלב אל לב ואני באמת הרגשתי את הרצון של בית המשפט גם להקשיב
3		וגם לשמוע מעבר לזמן שמקציבים לכל דיון זה היה ארוך והיא הקשיבה פה לכולם.

70. הנה כי כן, עדותה של עורכת הדין הלוי אינה תומכת בטענות התובעים להפעלת לחץ מצד בית המשפט ואף סותרת אותן.

עדויות התובעים

71. תצהירי עדות ראשית מטעמן של התובעות 2-3 לא הוגשו והן לא נחקרו.

עדויות התובעת 1

72. כבר בקדם המשפט ביום 11.7.2021 התובעת 1 חזרה בה מטענתה לגבי איום מצד בית המשפט, ועברה לטיעון מרוכך יותר. וכך העידה (פרוטוקול הדיון מיום 11.7.2021, עמ' 2, ש' 19-22):

19	המבקשת:
20	לא איימת עלינו אך גרמת לי להבין שאת מצדך לא תאשרי את הצוואה או אמרתי לעצמי "אם לא אז
21	אין לי ברירה" אמרתי רק לעורכת הדין שלי ללכת לרופא להביא אישור שהיא הייתה כשירה בעת
22	חתימת הצוואה.

73. ב"כ התובעים טען בקדם המשפט כי התובעים נלחצו מבית המשפט, אך מנגד המבקשת העידה "אני לא נלחצתי אבל נתת לי להבין חד משמעית שאת לא תאשרי את זה אז אם את לא מאשרת אז מה יש לעשות, אני אבודה. עורכת הדין שלי לא אמרה שום דבר נגד זה..." (פרוטוקול הדיון מיום 11.7.2021, עמ' 4, ש' 10-15).

74. בסעיף 8 לתצהיר עדותה הראשית של התובעת 1 הצהירה כי את הדיון "שנערך ביום 9.10.2020, שבו נחקרו עדי המתנגדים, ו-2 מעדי המבקשים, ושבנו גם אני הייתי צריכה להיחקר יחד עם שאר המצהירים, החליט בית המשפט לקטוע את המשך הדיון מסיבותיו האישיות וקבע דיון נוסף". עוד בחקירתה העידה התובעת 1 כי "אני יודעת שהשופטת קיבלה טלפון והחלטת שאת חייבת להפסיק את הדיון" (פרוטוקול הדיון מיום 29.6.2022, עמ' 17, ש' 5). בחקירה חוזרת העידה התובעת 1 כך לגבי הסיבה בגינה הסתיים אותו דיון (פרוטוקול הדיון מיום 29.6.2022, עמ' 26, ש' 5-28):

13	עו"ד טנבלט: לא, לא. מה היה בשיחה, מה היה בשיחת הטלפון שהיא קיבלה, שהיא הפסיקה
14	את הדיון.
15	העדה, גב' [REDACTED] כן, שהיא צריכה להוציא את הנכדה מהגן.
16	עו"ד טנבלט: זה מה שהיה?
17	העדה, גב' [REDACTED]: כן.
18	עו"ד טנבלט: טוב. אין לי יותר שאלות.
19	כב' הש' אילוטוביץ' סגל: שאני צריכה להוציא את הנכדה מהגן?
20	העדה, גב' [REDACTED]: בדיוק הבת שלך צילצלה וביקשה ממך שתעזרי לה.
21	עו"ד הראל: ומה? והטלפון צלצל בדיון?
22	העדה, גב' [REDACTED]: שמענו לפי השיחה שהייתה.

מפרוטוקול הדיון מיום 29.6.2022 שבו נחקרה התובעת 1 עולה, כי ככל הנראה כוונתה לדיון שהתקיים ביום 9.9.2020, שכן לא התקיים כל דיון ביום 9.10.2020, וכי לטענתה שבית המשפט הפסיק את הדיון מסיבות אישיות אין כל תמיכה בפרוטוקול הדיון מיום 9.9.2020 שנערך בהקלטה ונראה כי טענה זו נטענה בעלמא (ראו פרוטוקול הדיון מיום 29.6.2022, עמ' 15, ש' 11 – עמ' 17, ש' 10).

לא למותר לציין, כי לבית המשפט אין בשלב הזה נכדים (מתוך תקווה שבעתיד יהיו בלי נדר), ולבטח אינו מקבל שיחות טלפון במהלך הדיון ומשוחח בנוכחות הצדדים באולם. עדות

התובעת 1 בעניין זה אינה נתמכת בפרוטוקול הדיון מיום 9.9.2020 שנערך כאמור בהקלטה. יתרה מזו, עדות התובעת 1 בעניין זה אינה עולה בקנה אחד אף עם עדות התובע 4 והנתבע 2 כפי שיתואר בהמשך. **בדברים אילו, יש לפגוע במהימנותה של התובעת 1.**

75. התובעת 1 העידה כי **מיד כשיצאה מאולם בית המשפט** לאחר מתן פסק דין הגיעה להבנה, כי אילצו אותה להגיע להסכם הפשרה והחליטה לקחת עורך דין שיטפל לה בעניין (פרוטוקול הדיון מיום 29.6.2022, עמ' 18, ש' 15-16). בהמשך העידה כי **"הגעתי הביתה, קראתי את החומר ואז ראיתי שאני, בכלל לא הייתה לי שום אפשרות אחרת להגיב את זה"** (פרוטוקול הדיון מיום 29.6.2022, עמ' 22, ש' 19-20).

כשנשאלה התובעת 1 מדוע תצהיר מטעמה בעניין הטענות שבתביעה דגן נחתם על ידה רק ביום 24.2.2020 הסבירה כי הם התחילו תהליך מול עורך הדין **"עד שנפגשנו איתו, עד שהחלטנו מה עושים, לוקח זמן"** (פרוטוקול הדיון מיום 29.6.2022, עמ' 24, ש' 1).

עדותה של התובעת 1 בעניין זה אינה מתיישבת עם אופן התנהלות התובעים לאחר מתן פסק הדין מול עורכת הדין הלוי לצורך ביצוע פסק הדין כפי שתואר לעיל.

76. התובעת 1 העידה כי כאשר יצאו מאולם בית המשפט להתייעצות, עורכת הדין הלוי לא הביעה כל דעה בנוגע להצעת בית המשפט (פרוטוקול הדיון מיום 29.6.2022, עמ' 18, ש' 22-26). ובהמשך העידה כי היא **"...לא זוכרת מה בדיוק היא אמרה אבל לא הבנתי ממנה מה אני אמורה, מה יהיה ההמשך בזה"** (פרוטוקול הדיון מיום 29.6.2022, עמ' 20, ש' 1-2). עוד העידה התובעת 1 כי הצדדים יצאו מאולם בית המשפט למשך 5 דקות בלבד (פרוטוקול הדיון מיום 29.6.2022, עמ' 19, ש' 2).

77. כשנתבקשה התובעת 1 לנסות וליישב עדותה זו עם טענותיה בכתב התביעה כי עורכת הדין הלוי המליצה להם לקבל את הצעת הפשרה של בית המשפט השיבה **"בפעם האחרונה שהיינו בדיון היא יצאה איתנו ולא אמרה כלום"** (פרוטוקול הדיון מיום 29.6.2022, עמ' 20, ש' 32). לבסוף העידה בעניין כי **"... יכול להיות שהיא אמרה משהו בנידון אבל כשנכנסנו בפעם האחרונה מה שאני זוכרת שהיא לא, היא לא הציעה לי כלום, מה עושים לגבי הפשרה"** (פרוטוקול הדיון מיום 29.6.2022, עמ' 21, ש' 31-32).

78. התובעת 1 העידה כי קיבלה מבית המשפט **"סוג של איום"** ולפיו הצוואה המאוחרת לא תקיים ולכן הסכימה להסכם הפשרה (פרוטוקול הדיון מיום 29.6.2022, עמ' 25, ש' 3-10). ובהמשך העידה כך (פרוטוקול הדיון מיום 29.6.2022, עמ' 21, ש' 24-27).

24 כב' הש' אילוטוביץ' סגל: אז אני רוצה רגע להבין. נכנסה עוה"ד, אמרה זה ימקובל על
25 הלקוחות שלי וזה לא היה על דעתך.
26 העדה, גבי' [REDACTED]: לא, שנכנסנו את דיברת איתי ואמרת לי שאני אדע רק שאת לא תאשרי את
27 הצוואה הזאת. אז אמרתי 'אם את אומרת לי ככה אז מה יש לי כבר לעשות!'

79. הנה כי כן, עדותה של התובעת 1 איננה עקבית בכל הנוגע לחומרת הטענות שהופנו על ידה כלפי בית המשפט ואף נמצאה כלא מהימנה.

עדות התובע 4

80. התובע 4 העיד בקדם המשפט ביום 11.7.2021 כי לאחר התייעצות עם עורכת הדין הלוי, שהציגה להם את האלטרנטיביות שהיו על הפרק לאופן המשך ניהול ההליכים, הבינו שהסכם הפשרה הוא "הדבר היחיד הטוב שאנו יכולים לקבל כאן, ככה אנו הבנו" (פרוטוקול הדיון מיום 11.7.2021, עמ' 5, ש' 14-18).

81. התובע 4 העיד כי הדיון שהתקיים ביום 9.9.2020 הסתיים בעקבות אילוצי בית המשפט (פרוטוקול הדיון מיום 29.6.2022, עמ' 27, ש' 12-16):

העד, [REDACTED]: בדיון שלפני הדיון האחרון בחקירה הראשונה היינו צריכים להיחקר כולם, היה
 12 קבוע לכל היום לפי דעתי, לא זוכר בדיוק, ובצהריים יצאת החוצה רגע, חזרת
 13 ואמרת שאת מתנצלת, את צריכה להוציא את הילדה, את הנכדה, אני לא זוכר
 14 לפרטי פרטים בדיוק את מי ושאת נאלצת לסיים את הדיון באמצע ונקבע מועד
 15 חדש נוסף.
 16

ובהמשך העיד כי הדיון החל בשעות הבוקר ונמשך עד השעה 13:00 בערך (פרוטוקול הדיון מיום 29.6.2022, עמ' 28, ש' 18-34).

82. התובע 4 העיד לגבי הייעוץ שניתן לתובעים על ידי עורכת הדין הלוי (פרוטוקול הדיון מיום 29.6.2022, עמ' 30, ש' 24-26):

העד, [REDACTED]: היא נתנה לנו לקבל את ההחלטה והיא אמרה שממה שנראה לה שזו כבר פעם
 24 שנייה שבית המשפט יבקש מאיתנו להגיע לפשרה ונשקבל את ההחלטה שיכולות
 25 להיות פה גם הוצאות.
 26 עו"ד הראל: אתה שמעת את אימא שלך מעידה פה. אימא שלך אמרה שעו"ד הלוי לא אמרה
 27 כלום.
 28 העד, מר [REDACTED]: אימא שלי נרגשת, היא מבוגרת, אז אני מחדד את מה שהיה בדיוק בחוץ.
 29

83. התובע 4 העיד כי הדיון ביום 2.12.2020 היה דיון מרגש, וכי הוקיר תודה לבית המשפט בסיומו (פרוטוקול הדיון מיום 29.6.2022, עמ' 32, ש' 1-7):

1 כב' הש' אילוטוביץ' סגל: יש לי שאלה אדוני. אתה זוכר שבתום הדיון ניגשת ואמרת לי
2 'תודה'!
3 העד, מר [REDACTED]: מותר היה לי להיות נחמד?
4 כב' הש' אילוטוביץ' סגל: היית נחמד. חיכת, אמרת 'תודה'.
5 העד, מר [REDACTED]: גברתי דיברנו פה שעה ומשהו וזה היה דיון מרגש אפשר להגיד, אפשר להגיד
6 'תודה'. זה בסדר, אנחנו אנשים.
7 כב' הש' אילוטוביץ' סגל: או-קיי.

(ראו גם עדותו מקדם המשפט בפרוטוקול הדיון מיום 11.7.2021, עמ' 2, ש' 1-3 אז העיד כך: "... אני לא זוכר שאמרת לי לבית המשפט תודה, אולי הייתי נחמד").

דברים אלה מדברים בעד עצמם, ולמצער מעוררים קושי בטענתו של התובע 4. נראה לא סביר כי אדם אשר הרגיש מאוים על ידי בית המשפט יהיה "נחמד" כלפי בית המשפט בתום הדיון.

84. התובע 4 העיד כי מיד אחרי הדיון מיום 2.12.2020 הבינו התובעים כי "הטעו" אותם ולקח להם "כמה ימים" למצוא עורך דין שייצג אותם (פרוטוקול הדיון מיום 29.6.2022, עמ' 32, ש' 34-10). כפי שכבר נקבע, עדות זו אינה עולה בקנה אחד עם התנהלותו לאחר מתן פסק הדין בפניותיו לעורך הדין הלוי לצורך ביצועו של פסק הדין וזאת עד ליום 2.2.2022.

85. הנה כי כן, כאשר בית המשפט ניסה לברר עם התובע 4 ממה בדיוק נבע אותו לחץ שחש בדיון ביום 2.12.2020, העיד התובע 4 כי התובעים הבינו מבית המשפט "באופן חד משמעי שהצוואה לא תאושר... ואז כשיצאנו הבנו 'או-קיי. אין לנו בעצם שום ברירה, (מדברים ביחד) רק להסכים לפשרה כי אחרת מצבנו הרבה יותר גרוע" (פרוטוקול הדיון מיום 29.6.2022, עמ' 34, ש' 7-13). כשנשאל מדוע לא בחרו התובעים לעמוד על זכותם לקבל פסק דין שניתן יהיה לערער עליו במידת הצורך השיב כי "זה לא הייעוץ שקיבלנו". ובהמשך העיד כך (פרוטוקול הדיון מיום 29.6.2022, עמ' 34, ש' 21-27):

21 כב' הש' אילוטוביץ' סגל: או-קיי. אז בית המשפט אמר לך (לא ברור) 'עם כל הכבוד, אני
22 רוצה פסק דין ואני אערער עליו'. איפה הבעיה?
23 העד, [REDACTED]: שזה לא הייעוץ שקיבלנו. אנחנו, אני,
24 כב' הש' אילוטוביץ' סגל: לא קיבלתם ייעוץ ממני? עוה"ד לא אמרה לכם שהאפשרות לקבל
25 פסק דין ולערער עליו?
26 דובר 1: לא.

86. כשנשאל התובע 4 האם לא הוסבר לו על ידי עורכת הדין הלוי שיש באפשרות התובעים לקבל פסק דין, ובמידת הצורך להגיש עליו ערעור השיב כך (פרוטוקול הדיון מיום 29.6.2022, עמ' 35, ש' 21-27):

1 העד, מר [REDACTED]: הסבירה אבל, בתור,
 2 כב' הש' אילוטוביץ' סגל: היא הסבירה לך, כל המשמעויות.
 3 העד, מר [REDACTED]: בתור אנשים רגילים ששומעים כבר פעם שנייה שהתיק הזה הולך להיפסל ולא
 4 רק להיפסל גם לחזור, לשתי, לחזור לצוואה לפי חוק הירושה וגם על זה הוצאות.
 5 לא רצינו ללכת לזה, אמרנו 'אם זה כל כך חד משמעי',

87. עוד העיד בהמשך כי בית המשפט ועורכת הדין הלוי גרמו לתובעים להבין "שכדאי לנו, שעדיף לנו פשרה מאשר לפסול את שתי הצוואות" (פרוטוקול הדיון מיום 29.6.2022, עמ' 35, ש' 32-28).

88. וכך גם בפרוטוקול הדיון מיום 29.6.2022, עמ' 36, ש' 25 – עמ' 37, ש' 2):

25 עו"ד הראל: או-קיי. אז אני שואל אותך, האם הטענות שלך הן טענות כלפי עוה"ד הלוי או
 26 כלפי בית המשפט?
 27 העד, מר [REDACTED]: גם וגם.
 28 עו"ד הראל: שניהם.
 29 העד, מר [REDACTED]: כן.
 30 עו"ד הראל: או-קיי. אז עוה"ד הלוי כן המליצה לקבל את ההמלצה של בית המשפט, היא לא
 31 אמרה לכם רק יתקבלו החלטה.
 32 העד, מר [REDACTED]: זה מה שאמרתי תמיד.
 33 עו"ד הראל: שמה! לא, אתה אמרת יתקבלו החלטה.
 1 העד, מר [REDACTED]: לא, אמרתי תמיד שהיא אמרה שאנחנו צריכים לחשוב על זה וישו כבר פעם שנייה
 2 שבית המשפט חוזר על זה שהיא תפסול ויהיו הוצאות,

89. ואם לא די בכל האמור לעיל, טענותיהם של התובעים אף אינה מתיישבת עם עדותו של התובע 4 בקדם המשפט ביום 11.7.2022 שם העיד כי בית המשפט לא איים ולא לחץ וכי הם התייעצו עם עורכי הדין (פרוטוקול הדיון מיום 11.7.2022, עמ' 4, ש' 26):

26 בית המשפט לא איים ולא לחץ עלינו והתייעצנו עם עורכי הדין שלנו.
 27

כשנשאל בחקירתו בעניין עדות זו, הקשה התובע 4 תחילה וניסה לטעון שכלל לא ברור מפרוטוקול אותו דיון שהוא זה שאמר את הדברים. ובהמשך השיב:

26	עו"ד הראל:	אבל אתה אומר שלא לחצו עלינו. אתה אומר "בית המשפט לא איים ולא לחץ".
27		זה מה שאמרת.
28	העד, מר [REDACTED]:	או-קיי. יכול להיות.
29	עו"ד הראל:	אמרת או לא אמרת?
30	העד, מר [REDACTED]:	לא זוכר.
31	עו"ד הראל:	אתה לא זוכר?
32	כב' הש' אילוטוביץ' סגל:	הגשת בקשה לתיקון פרוטוקול!
33	העד, [REDACTED]:	לא נראה לי.

(ראו פרוטוקול הדיון מיום 29.6.2022, עמ' 37, ש' 3 – עמ' 38, ש' 34).

90. עורכת הדין הלוי אף העידה כי **"שום דבר לא נעשה בתיק הזה בלי אישור של ..."** (פרוטוקול מיום 22.8.2022, עמ' 81, ש' 22).

91. הנה כי כן, עדותו של התובע 4 איננה עקבית בכל הנוגע לחומרת הטענות שהופנו על ידו כלפי בית המשפט או כלפי עורכת הדין הלוי, ואף נמצאה כלא מהימנה.

עדוּתו של הנתבע 2

92. הנתבע 2 העיד כי במהלך הניסיון להביא את הצדדים להסכמות היו לפחות שתי הפסקות. לאחר ההפסקה הראשונה שני הצדדים השיבו לבית המשפט, כי אינם מעוניינים בהסכם פשרה. הנתבע 2 הסביר כי בשלב זה חשבו הנתבעים, כי יצליחו להגיע למצב שבו בעקבות ההליכים המשפטיים יבוטלו שתי צוואות המנוחה, מה שיוביל לכך שחלקם בעיזבון יגדל. **לאחר ההפסקה השנייה הסכימו שני הצדדים להסכם הפשרה ומבלי שהופעל כל לחץ מצד בית המשפט על מי מהצדדים.** וכך העיד בין היתר (פרוטוקול הדיון מיום 29.6.2022, עמ' 43, ש' 13-34; עמ' 57, ש' 22-18):

29	העד, מר [REDACTED]:	כי מה שקרה כבוד השופטת הציעה הסכם פשרה, לא יודע אם זה לטובתי או
30		לרעתי, היא לא הפנית את זה, לא, היא לא אמרה לי 'זה נגדך או זה לטובתך',
31		והמשכנו פה את הדיון, אני לא זוכר בדיוק מה אמר כל אחד לשני ואז יצאנו
32		בהמלצה שלכבוד השופטת שוב לדון. ואז באמת היה הנושא עם [REDACTED] אחר כך
33		החלטנו שכן. הייתה הסכמה לגבי פשרה, נכנסו לאולם והודדה שלי אמרה
34		'אמרתי לכם שאני אדאג לכם, אמרתי לכם, זה' וחתמנו והכל היה פה שמת,

93. הנתבע 2 העיד כי במהלך הצעת הפשרה הייתה **"מעין הצגת סטטוס ... 'זה המצב נכון לכרגע, נכון, נראה שזה הולך לכיוון מסוים, תגיעו להסכם ביניכם'"** (פרוטוקול הדיון מיום 29.6.2022, עמ' 54, ש' 31-34). הנתבע 2 אף שלל טענה כי חש איום מצד בית המשפט ואף כי הוטל איום כלשהו על התובעים והעיד כך (פרוטוקול הדיון מיום 29.6.2022, עמ' 58, ש' 13-17).

11	כב' הש' אילוטוביץ' סגל: בית המשפט איים עליך?
12	העד, מר [REDACTED] עליי לא, חס וחלילה. לא אומר שאיים עליי, אני לקחתי את הדברים ושקלתי.
13	כב' הש' אילוטוביץ' סגל: אתה היית נוכח בסיטואציה שבית המשפט איים על הצד השני?
14	העד, מר [REDACTED]: אני לא חושב שהוא איים, הוא הציע להגיע להסכם. הוא לא אמר שזה לטובתי,
15	הוא לא אמר שזה לטובתם, הוא לא אמר שזה לרעתי בית המשפט,
16	כב' הש' אילוטוביץ' סגל: אתה הרגשת, כשבית המשפט הציע הצעה אתה הרגשת מאוים ע"י
17	בית המשפט?
18	העד, מר [REDACTED]: ממש לא. ממש לא.

94. לעניין שעת סיומו של הדיון מיום 9.9.2020 והסיבה לסיומו העיד הנתבע 2 כך (פרוטוקול הדיון מיום 29.6.2022, עמ' 49, ש' 1-13):

1	העד, מר [REDACTED]: אני זוכר שהגענו כבר לשעה יחסית מאוחרת, אפילו חרגנו קצת מהזמן למיטב
2	זכרוני. זהו.
3	ערי"ד טנבלט: באיזו שעה זה היה?
4	העד, מר [REDACTED]: אני לא זוכר, לא זוכר.
5	ערי"ד טנבלט: באיזו שעה חורגים?
6	העד, מר [REDACTED]: לא יודע, 13:30 או 14:00 אפילו.
7	ערי"ד טנבלט: בוא נתחיל, אמרת שחרגנו כבר מזמן הדיון. באיזו שעה חורגים?
8	העד, מר [REDACTED]: אני חושב שזה היה לקראת 14:00 למיטב זכרוני.
9	ערי"ד טנבלט: זה היה לקראת 14:00. עד איזו שעה בית משפט עובד, אתה יודע?
10	העד, מר [REDACTED]: 13:00 לפי דעתי, הרי זה היה, הדיון נקבע לדעתי עד 1, אני זוכר שחרגנו מזה. אני
11	זוכר שאני יצאתי מפה לקראת 14:00.
12	ערי"ד טנבלט: הבנתי. אבל אתה לא זוכר למה בית משפט הפסיק את הדיון.
13	העד, מר [REDACTED]: פשוט חרג מהזמן שלנו זה כבר נמשך יותר מדי זמן. זה מה שאני זוכר.
14	ערי"ד טנבלט: הבנתי. איפה הפרוטוקול של הדיון? מה שאתה הראית לי.
15	כב' הש' אילוטוביץ' סגל: איזה דיון לכאורה הופסק? ה-09/09?
16	ערי"ד טנבלט: ב-09/09, כן.

95. הנה כי כן, מעדות הנתבע 2 עולה כי לא הופעל לחץ על הצדדים מצד בית המשפט; בית המשפט שיקף לצדדים את מצב הדברים כפי שראה אותו נכון לאותה נקודת זמן; שני הצדדים התלבטו בהחלטה האם לסיים את הסכסוך בהסכם פשרה תוך שנטלו על עצמם הסיכויים והסיכונים המגולמים בהסכם פשרה.

עדותו של הנתבע 1

96. הנתבע 1 העיד כי הנתבעים סברו שיוכלו להגיע למצב שבו תבוטלנה שתי צוואות המנוחה, אך לאחר ששקלו את הסכם הפשרה החליטו בסופו של דבר להסכים לו (פרוטוקול הדיון מיום 29.6.2022, עמ' 63, ש' 9-20):

9 העיד, מר [REDACTED]: זה היה (מדברים ביחד), אנחנו ציפינו בהליך המשפטי להגיע לתוצאה סופית
10 ששתי הצוואות יבוטלו.
11 עו"ד טנבלט: יפה. וזו הייתה הצעת הפשרה של בית המשפט בין שני הדברים האלה.
12 העיד, מר [REDACTED]: לא. בית המשפט אמר באותה נקודה בזמן שלמיטב הבנתו, בעיקר על פי עדות
13 המומחה הרפואי, כנראה שהצוואה האחרונה שנותנת לנו כלום תתבטל וכדי
14 לחסוך לכולם הוצאות וכדי לחסוך לכולם תהליך מאוד ארוך בדיון בצוואה
15 הקודמת שנצא ואנחנו נגיע לפשרה ואנחנו הסכמנו להתפשר על מה שבית המשפט
16 אמר כשבתכלס בהתחלה היה הוויכוח בינינו, פנימי, האם להמשיך או לא,
17 בהתחלה חשבנו שיש סיכוי גבוה שנוכל להוכיח גם שהצוואה הקודמת יכולה
18 להתבטל ושזה היה בסמיכות לצוואה האחרונה ושגם שם הייתה דמנציה וכי,
19 לבין, והיגענו למסקנה שבשביל 9% לא שווה לסחוב את כולם לעוד שנים בבית
20 משפט.

97. הנה כי כן, מעדויות הנתבעים עולה שאין ממש בטענת התובעים, כי הסכם הפשרה היה לטובת הנתבעים בלבד (קבלת התנגדותם לצוואה המאוחרת). נראה כי שני הצדדים נטלו על עצמם את הסיכונים והסיכויים בהחלטה להפסיק את ניהול ההליכים המשפטיים והגעה להסכם פשרה. עוד יובהר, כי באותו הסכם פשרה קיבלה התובעת 1 את זכות הראשונים לרכוש את הדירה בתוך פרק זמן מסוים, וזאת על פי בקשתה.

98. הנתבע 1 העיד כי עת הוצעה הפשרה לא נאמר על ידי בית המשפט איזה מהצדדים עומד "להפסיד בתביעה" ועל מי יוטלו הוצאות בתום ההליך (פרוטוקול הדיון מיום 29.6.2022, עמ' 65, ש' 13-27):

12	עו"ד טנבלט :	בית משפט דיבר על ההוצאות.
13	העד, מר [REDACTED] :	בית המשפט רק ציין שהמשך ההליך יגרור, יכול להיות שיגרור הוצאות נוספות
14		לשני הצדדים, בין השאר גם החזר הוצאות משפט ולכן כדאי שנגיע לפשרה.
15	עו"ד טנבלט :	לצד, לאיזה צד ישלמו,
16	העד, מר [REDACTED] :	הוא לא ציין לאיזה צד.
17	עו"ד טנבלט :	כן אבל הוא אמר מה הוא חושב לגבי הצד המפסיד, נכון?
18	העד, מר [REDACTED] :	לא.
19	עו"ד טנבלט :	כמו שאתה יודע יבטלו,
20	העד, מר [REDACTED] :	הוא לא ציין מפסיד ומרוויח, הוא ציין רק את העובדה שלמיטב הבנתה כנראה
21		שהצוואה האחרונה תבוטל מהסיבה שזו ההבנה באותה נקודה בזמן.
22	עו"ד טנבלט :	הבנתי.
23	העד, מר [REDACTED] :	שלא שווה להמשיך.
24	עו"ד טנבלט :	כלומר באותה הנקודה אף צד לא יודע לזכות מי יופסקו הוצאות, נכון?
25	העד, מר [REDACTED] :	נכון, נכון.
26	עו"ד טנבלט :	יפה.
27	העד, מר [REDACTED] :	אבל היה ברור לשני הצדדים שאם נגיע לפשרה לא תהיה פסיקה של הוצאות.

99. הנה כי כן, אף מעדותו של הנתבע 1 עולה כי לא הופעל לחץ על הצדדים מצד בית המשפט, בית המשפט שיקף לצדדים את מצב הדברים כפי שראה אותו נכון לאותה נקודת זמן. שני הצדדים התלבטו בהחלטה האם לסיים את הסכסוך בהסכם פשרה, ולבסוף הגיעו להסכם פשרה תוך ויתורים שנעשו מצד שני הצדדים ולא על ידי התובעים בלבד, תוך נטילת הסיכויים והסיכונים המגולמים בהסכם פשרה.

100. לנוכח כל האמור לעיל ולאחר בחינת כל העדויות, לא מצאתי כי התובעים עמדו בנטל להוכיח טענתם כי הסכם הפשרה נחתם תחת איום או לחץ מצד בית המשפט.

101. חשוב להדגיש, כי הסכם הפשרה הושג בנוכחות הצדדים, אשר היו מיוצגים על ידי באי כוחם. אין בנמצא טענה כי הסכם הפשרה לא הוסבר לצדדים או לא הובן על ידם. הטענה היחידה היא כי ההסכמה ניתנה בשל תחושת לחץ או איום מצד בית המשפט לקבל את הצעת הפשרה. אשר לעוצמתה של הכפייה החייבת להתקיים בנסיבות העניין, נפסק ב-ע"א 3230/14 פלוני נ' קיבוץ מעברות אגודה שיתופית להתיישבות חקלאית [פורסם בבנו] (7.9.2015), כי:

"במבחן עוצמת הכפייה בוחן בית המשפט את השאלה אם לצד הטוען לכפייה הייתה חלופה מעשית וסבירה שלא להיכנע לאותו לחץ. בכלל זאת, יש להתחשב, מבלי למצות, בשאלה אם זכה האחרון ליעוץ משפטי עצמאי; אם ההסכם נחתם בחטף; ואם אי החתימה על ההסכם הייתה מביאה לנזק מידי וקשה עבור המתקשר התם".

102. אין חולק, כי כל דיון בבית המשפט יש בו תחושה של אי נעימות ולחץ לצדדים המתדיינים. התחושות הסובייקטיביות הן נחלתם האישית של כל פרט ופרט ואין בהן כדי להעמיד את בית המשפט באור הזרקורים, ולהכניסו לתוך הזירה המשפטית משל היה צד להליך ונגוע באינטרסים. יש להיזהר לבל ייטול לעצמו כל מתדיין את החירות לטעון טענות כנגד בית המשפט ולבקש לבטל

החלטות ופסקי דין משל בית המשפט היה צד להליך בפרט כאשר בית המשפט יושב בדין ופוסק ללא מורא וללא משוא פנים.

103. יתרה מזו, טענות כנגד ייעוץ שניתן על ידי עורך הדין אינן עילה לביטול פסק הדין (ראו למשל [ע"א \(נצרת\) 176/09 סולימאן ליל נ' נוג'ידאת סמאח](#) [פורסם בנבו] (22.12.2009); פסקה 23-22 ב-[ה"פ \(י-ם\) 7326/08 מירב עמר נ' תום חביב](#) [פורסם בנבו] (26.11.2008)); פסקה 21 ב-[ת"א \(נצ' 23470-05-16 מפעלי העמק אגודה חקלאית שיתופית מרכזית בע"מ נ' החברה האילתית לשירותים באניות בע"מ](#) [פורסם בנבו] (28.4.2017)).

טעות בכדאיות העסקה

104. כאמור, לא מצאתי כי הוכח שהסכם הפשרה ופסק הדין הם תוצאה של לחץ בלתי ראוי מצד בית המשפט. עם זאת, ניתן לראות בטענות התובעים כטעות בכדאיות העסקה. על פי [סעיף 14 לחוק החוזים](#) (חלק כללי), התש"ג-1973, טעות מסוג זה אינה מזכה את הטוען לה ביטול ההסכם.

105. בפסיקה נקבע, כי הגעה להסכם פשרה מגלמת בתוכה סיכונים וסיכויים. בהסכמתו להסכם הפשרה נוטל על עצמו צד להסכם את הסיכון לגבי המצב המשפטי הקיים. כאשר אותו צד מודע לכך שידיעתו לגבי המצב המשפטי אינה שלמה ובכל זאת מחליט להסכם, אין הוא זכאי להעלות טענת טעות בקשר לנתון זה, שכן הוא נטל על עצמו את הסיכון לגביו. כלומר, כאשר אחד הצדדים מודע לסיכונים ולסיכויים המגולמים בהסכם הפשרה, אין מקום להסתמך על דיני הטעות, שהרי מדובר לכל היותר בטעות שבכדאיות העסקה (ראו: [בש"א 1636/08](#) (ראשל"צ) [פרוכט נ' עירית ראשון לציון](#) [פורסם בנבו] (27.4.2008); [ה"פ \(י-ם\) 7326/08 מירב עמר נ' תום חביב](#) [פורסם בנבו] (26.11.2008)).

106. ובענייננו, התובעים ידעו כי אין אפשרות לדעת מה תהא תוצאת ההליך בעניין הצוואות לו היו ממשיכים לנהל אותו. יתכן שהתנגדות הנתבעים לצוואה המאוחרת הייתה נדחית או לחילופין הייתה מתקבלת וחיוב בהוצאות ההליך היו מוטלות בהתאם. בית המשפט עשה עבודתו נאמנה, ושיקף לצדדים את מצב הדברים לאשורו נכון לאותו מועד, תוך שווידא כי הצדדים מתייעצים עם באי כוחם, וכי החלטתם מתקבלת לאחר שקלא וטריא.

107. רצון התובעים לחזור בהם מהסכמתם וטענותיהם בתובענה כאן, מהווים לא אלא ניסיון לעקוף את דיני הטעות ובכלל זה את טענת טעות בכדאיות העסקה.

108. לנוכח כל אמור לעיל, אני קובעת כי דין התביעה להידחות. פסק הדין בעינו עומד.

הוצאות משפט

109. משתמה ההכרעה בתובענה - יש להידרש לשאלת ההוצאות.

110. בעת פסיקת ההוצאות יש להביא בחשבון את הוראת [תקנה 155 לתקנות סדר הדין האזרחי, התשע"ט-2018](#), ואת הפסיקה כפי שנתגבשה במרוצת השנים. כך למשל [בע"א 136/92 ביניש-עדיאל](#)

נ' דניה סיבוס חברה לבנין בע"מ, פ"ד מז (5) 114, 125-126 נקבע שאופן חישובו של שכר הטרחה הראוי, הוא תלוי משתנים רבים ואינו בגדר רשימה סגורה. [בבג"צ 891/05 תנובה נ' הרשות המוסמכת](#) [פורסם בנבו] (30.6.2005), נקבע כי לאחר ניתוח של תכלית חיוב בעל דין בהוצאות רעהו, והתייחסות למצב בארצות שונות, אמת המידה הנכונה לחיוב שכר טרחת עורך דין הוא, כי ההוצאות צריכות להיות סבירות, הכרחיות ומידתיות. במסגרת הקווים המנחים לשימוש באותן אמות מידה נקבע, כי התעריף המינימאלי אינו משמש כאמת מידה אלא רק רף תחתון; יש להתחשב בהתנהגות הצדדים ובדרך שבה ניהלו את ההליך; יש להתחשב בסעד המבוקש או הסכום השנוי במחלוקת ובמורכבות התיק והזמן שהושקע בהכנתו; השיקול האחרון המוזכר הוא חשיבות העניין עבור בעלי הדין.

111. בנסיבות אלה ולאחר ששקלתי את כל השיקולים הרלוונטיים כמפורט לעיל, מהות ההליך והיקפו, ארבעה דיונים בבית משפט, היקפם של כתבי בי-דין והבקשות בתיק, התנהלות הצדדים לאורך ניהול ההליך, נחה דעתי כי הסכום הסביר והמידתי שיש לפסוק בנסיבות העניין כשכר טרחה כולל, והוצאות עבור הנתבעים הוא בסך כולל של 25,000 ₪ (להלן - "ההוצאות").

סוף דבר

112. אני מורה על דחיית התובענה.

113. ההוצאות ישולמו על ידי התובעים בתוך 30 ימים וכל איחור בתשלום יגרור חיובי הצמדה וריבית כדין.

114. המזכירות תשלח את פסק הדין לצדדים ותסגור את התיק.

115. פסק הדין מותר לפרסום בהשמטת פרטים מזהים.

ניתן היום, כ"ו כסלו תשפ"ג, 20 דצמבר 2022, בהעדר הצדדים.

איריס אילוטוביץ' סגל 54678313

נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה

[בעניין עריכה ושינויים במסמכי פסיקה, חקיקה ועוד באתר נבו – הקש כאן](#)